

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis eo tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

O prosperare uimitoare.

— Propășirea economică a României. —

(H) Este un moment vrednic de însemnătate acela prin care trece acum țara românească, — și trebuie să-l însemnăm: Este o înălțare, am putea să zicem până la un oarecare punct bruscă, de prosperitate economică, — în tot cazul într-o așa măsură, încât provoacă uimirea și nu-și găsește explicarea decât cu o adâncire întru câtva laborioasă, a împrejurărilor și a condițiilor ce au hotărât-o.

Câteva fapte, mai înainte de toate:

Valoarea pământului în țara românească este cel puțin *indoită* astăzi, de ceace era abia acum *trei ani*. S'a dat exemplul unei moșii din Ilfov, care a fost cumpărată acum trei ani cu 500 de lei pogonul și vândută acum cu 1000 de lei pogonul. Acest exemplu nu este unic, și nu e vorba numai de o afacere izolată, — foarte norocoasă în tot cazul. Cunoscători în materie, oameni în stare a vedea și a controla zilnic asemenea tranzacții, spun: Pământurile de orice calitate, și-au văzut valoarea sporită în aceeași proporție; în Teleorman, dela maximul de 400 de lei pogonul, s'a ajuns la 700; în Ialomița dela 300 la 600. În Moldova, acum trei ani abia se găseau cumpărători cu 600 lei falcea, — astăzi sunt oferte din belșug cu 1200 de lei falcea. — Altul: O moșie în Olt, cumpărată acum 5—6 ani cu 250 de lei pogonul, preț socotit atunci scump, se poate vinde azi cu 600 de lei pogonul; în Romanați, unde popu-

lația este mai deasă, prețul unui pogon a ajuns la 800 de lei.

Și date oficiale: În 1905 s'a făcut la ministerul domeniilor din București o anchetă (cercetare) pentru a se stabili prețul proprietății rurale. S'a ajuns la constatarea că, în toată țara, prețul mijlociu era de 300 de lei hectarul (2 pogoane), — județul Ilfov (capitala București) făcea excepție, cu 620 lei hectarul sau 310 lei pogonul. — Sunt șapte ani de atunci: faceți comparație, și calculați creșterea!

În altă ordine: Incasările pentru bugetul statului merg așa, încât se poate prevedea pentru exercițiul 1911—12 un escedent de aproape *una sută milioane* de lei. Toată cheltuiala statului fiind țarmurită, pe acel exercițiu, la suma de 478 de milioane, vedeți proporția enormă a prisosului. Așa ceva este cu adevărat fără exemplu, în istoria financiară a tuturor Statelor din lume.

O comparație ne dă, într'un interview pe care-l publică un ziar bucureștean, raportorul general al bugetelor din acești din urmă doi ani, d. N. P. Ianovici: — Bugetul Angliei de *nouă ori* mai mare ca al României, s'a încheiat anul trecut cu un escedent de 167 de milioane, — și este de însemnat că acesta a fost *cel mai mare* escedent pe care l-a dat vre-odată bugetul acelei puternice și înfloritoare țări; dacă ar fi dat, sau ar da, un escedent în poporație cu cel pe care îl va da bugetul din urmă al României — cel mai mare, bineînțeles, și pentru această țară, — el ar fi fost sau ar fi să se ridice la suma formidabilă de 900 de milioane.

Câteva însemnări caracteristice asupra

creșterii veniturilor: Căile ferate au încasat, în prima lună a noului exercițiu, *cu 37 la sută* mai mult decât în luna corăspunzătoare a exercițiului trecut, — și în acel exercițiu veniturile lor au fost de 109 milioane. — La monopolurile statului, s'a prevăzut un adaos de venituri de 2 și jum. milioane pe anul întreg; ei bine, sporul de incasări, numai în trei luni, a fost atât de mare, încât a acoperit și a întrecut sporul total al evaluărilor.

S'așa mai departe: Toate acele incasări ale statului cari sunt oarecum termometrul bunei stări materiale obștești sunt într'o creștere fenomenală. Timbrul și înregistrarea, cari arată frecvența, vioiciunea și importanța tranzacțiilor, dau sporuri la fel: cu 3 milioane au fost urcate evaluările pe anul întreg, cu 3 milioane 300.000 au dat mai mult, *numai în primele trei luni*...

Intrarea în amănunte să o lăsăm însă în sama specialiștilor. Pentru noi, va fi de ajuns să mai însemnăm, tot din interviewul d-lui N. P. Ianovici, pasagiul: — „La casieria generală a statului soldul zilnic nu mai scade de opt luni încoace sub 172 de milioane, — și se ridică uneori până la aproape 200 de milioane...” Cu alte cuvinte, acestea sunt sumele ce se găsesc zilnic, oricând, în cassele statului român.

Acuma încă ceva: În ce privește creditul statului, un cunoscut financiar constată: — „În toate țările, actualmente renta de stat e în scădere. *Numai în România* este în urcare. Renta austro-ungară se cotează la Viena 88 și jum.; renta românească este 93, (era vorba de mijlocul lunii Iunie). — Din punctul de

Înaintași și urmași.

De Ion Gorun.

Ciudată mi-s'a părut întotdeauna pretenția generațiilor noi critico-literare, de a intra în viața intimă a scriitorilor din generațiile trecute, de a-i trage la răspundere, înaintea postertății, pentru fapte, altele decât cele literare, artistice, de a-i căina pentru amoruri nenorocite sau a-i dojeni pentru diferitele atitudini, particulare, ce ei au găsit cu cale a păstra față de contemporanii lor....

Asemenea lucruri, se zice, contribuie la cunoașterea mai adâncă a operei scriitorilor... Dm parte-mi mărturisesc că n'am fost niciodată în stare să găsesc, pentru a înțelege mai bine opera unui scriitor, ajutoare sau lumini noi, în diferitele istorioare ce am citit și eu povestindu-se despre viața lor.... A! ca un scriitor să vie el însuși să ne povestească din amintirile sale, — așa ceva da, poate să aibă o înaltă valoare artistică; — dar ca ori ce scotocitor de hârtioare rătăcite să vie să ne reconstituiească din ele tot felul de intimități, spre a găsi vieții scriitorilor ceea ce cu oarecare bună — și mai des rea — voință, se poate găsi vieții oricărui muritor de pe acest glob de tină: „răutăți și mici scandale”... — asta nu. Să guste asemenea „istorioară literară” cine vrea și cine poate. O „istorie literară” eu cred că are să se preocupe de altfel de probleme și de altfel de isvoare.

Iată un proces care se face, de cătră unii tineri scriitori, lui Vasile Alecsandri: — Că de ce acest poet-boer, deși contemporan în o parte a vieții sale cu Eminescu, nu a venit... în ajutorul acestui poet-proletar. Să băgați de seamă că nu e vorba atâta despre o prețuire literară, — măcar că nici în această privință nu știm cu ce drept urmașii ar putea să vină să facă procese înaintașilor, — dar este vorba mai ales despre o ajutorare bănească, cu care, după tinărul poet Trei-stele, poetul mai vechiu și mai bogat ar fi fost dator urmașului său mai puțin înzestrat materialicește....

Așa ceva se chiamă „sinceră revoltă sufletească” a poetului Trei-stele al secolului al douzecilea. Această „sinceră revoltă” îl face să ironizeze până și activitatea literară a „marelui” Alecsandri, fără a mai vorbi de personalitatea lui, care „rămâne mult întunecată” prin faptul că „deși cunoștea pe Eminescu și-i știa nenorocirile vieții, n'a găsit în sufletul său de poet nici un indemn de a întinde *mână de ajutor* nenorocitului său confrate, deși *starea socială și materială* a lui Alecsandri i-ar fi îngăduit lesne s'o facă, și *poate chiar fără mult sacrificiu*...” — „Dacă nobleța sufletului „marelui” Alecsandri ar fi fost la înălțimea operei sale”, — încheie poetul sincer revoltat sufletește „trebuia s'o facă aceasta, dacă nu din indemnul nobleței sale sufletești, cel puțin *ca să înlăture imputările*, pe cari ar fi trebuit să *presimță* că i-le va aduce posteritatea...”

Ce stil, — dar mai ales ce cugetare! Alecsandri, vedeți dumneavoastră, dacă n'a găsit în sufletul său indemnul de a ajuta cu ceva parale pe Eminescu, *trebuia* să facă aceasta măcar în prevederea că va veni odată poetul Trei-stele al secolului al douzecilea și-i va aduce imputarea, „în numele posterității!”... Nici nobil sufletește, nici măcar practic și prevăzător, — iată ce junele nostru poet modern crede că poate să impute unui Alecsandri, al cărui nume își permite să-l însoțească cu reflexiuni amare și calificativ ironic.

Ei bine, nici măcar atâta nu este adevărat, că Alecsandri n'a ajutat bănește pe Eminescu... Lucrul, cred eu, ar fi fost mult mai bine să fi rămas în uitare, să fi rămas acoperit de tăcere... Dar vezi că poetul Trei-stele, îndemnat de revoltele-i sincere sufletești nu te lasă, — și atunci se găsesc și alții cercetători de hârtioare cari vin și spun, rectificând și *reabilitând*: — Pardon, Alecsandri a trimis odată lui Eminescii două sute de lei, — dovadă chiar o scrisoare a lui Eminescu, în care el zice, între altele: (această citație o facem, noi, pentru ca cel puțin văzându-se candoarea sufletească a lui Eminescu, să se mai atenuieze puțin tot ce este, desigur, penibil, foarte penibil în asemenea *destăinuirii*): — „Nu știu de unde a aflat despre adresa mea și pentru ce mi-a trimis suma. Desigur că voi primi vre-o scrisoare care îmi va explica destinația lor...”

vedere al creditului statului, România este țara din Europa care stă astăzi mai bine.”

Incheiem seria faptelor, — a constatărilor. Acuma, e vorba să vedem care să fie explicarea acestui uriaș avânt de prosperitate, și întru cât aci intră condiții poate întâmplătoare și trecătoare, și întru cât de cele temeinice și statornice?

Reformele militare în parlamentul austriac.

Grupa primă din dispozițiile reformelor militare a fost votată cu o majoritate zdrobitoare; socialiștii au votat împotriva reformelor, Rutenii însă și-au dat și ei votul pentru guvern. După votarea celor patruzeci de paragrafe dela început M. S. Regele a fost înștiințat telefonic. Ședința a doua a început miercuri la 11 ore înainte de amiază.

Ședința camerei marți. Raportul comisiei administrative, iscălit de preș. comisiei, contele Carol Khuen-Héderváry și de raportorul Emerich Haydin, amintește că Ungaria chiar în 1848 a căutat să asigure libertatea și demnitatea parlamentului, precum și liniștea și ordinea necesară. Conștiința de sine și înțelegerea temeinică a legislaturii ungurești au împiedecat întrebunțarea mijloacelor radicale pentru menținerea ordinii. În timpul din urmă autoritatea parlamentului a suferit însă în urma exceselor opoziției, și de aceea e nevoie de alte mijloace pentru garantarea constituției (!) Guvernul aduce un proiect de lege, în urma căruia orice obstrucție vehementă să fie înlăturată, iar deputatul care va obstrua să fie eliminat dela ședințe, eventual să și piardă mandatul. Deputatul respectiv nu va putea să mai candideze în acelaș cerc electoral și în aceeași sesiune parlamentară. Comisia cere numai decât ca proiectul să devie lege, aducând și un amendament, ca trimiterea deputatului obstructionist la comisia de imunitate să se facă sau imediat sau cel târziu în 8 zile, și anume într-o ședință la care vor fi de față cel puțin 200 de deputați. După cum se vede acest proiect de lege e în primul rînd un nou instrument de zdrobire a naționalităților, și abia în al doilea al opozanților.

Din casa magnaților. Comisia juridică și legislativă împreună cu comisia financiară a casei magnaților au ținut Marți ședințe sub președinția lui Iulius de Vlassics, cu care ocazie s'a desbătut referatul raportorului Victor de Mol-

Acuma, dacă odată lucrul acesta s'a dat pe față, — ce-l oprește pe tinărul poet Trei-stele să admită că suma de care e vorba aci n'a fost singura pe care Alecsandri a trimis-o lui Eminescu?... Astfel fiind, datoria lui ar fi să facă „mea culpa” și să redea, „în numele posterității” stima și considerația, personală și literară marelui Alecsandri, cu acest calificativ scris de astăzi dată fără semnele de citațiune ale ironiei.

Dar despre posteritate a vorbit și Eminescu într-o scrisoare a sa în care zice: — „Posteritatea nu vreau să aștept să suferim”... Așa simțea, aceasta voia acel suflet „care s'a coborât în mocirla vremurilor”... Cu atât mai puțin, de sigur, Eminescu ar fi vrut să aștepte posteritatea despre toate cele ce epigonii săi de astăzi dau de veste viitorimii și vremilor de față, — fie lucruri mincinoase, fie adevărate.

Chiar adevărat dacă ar fi fost, că Alecsandri n'a ajutat niciodată cu parole pe Eminescu, și numele unuia și voința celuilalt ar fi trebuit să rămână sfinte înaintea ori căreia „sincere revolte sufletești”. — Să se fi gândit la o altfel de „sinceră revoltă” de acest fel, la aceea pe care ar simți-o Eminescu, când ar ști și ar vedea cum se respectă dorința, porunca lui, despre ceea ce el n'a vrut și nu vrea ca posteritatea să aștepte...

Dar între urmași și înaintași așa este: Cei dintâi au întotdeauna avantajul că pot să ia cum vor și cum le place la refec pe cei din urmă, —

năr, despre proiectele regulării salarelor funcționarilor comitatensi, despre ajutorarea orașelor cu bani din cassa statului, despre întregirea articolului XV din anul 1883 și despre un proiect de reformă a poliției din capitală.

Pentru aceste proiecte a vorbit baronul Samuel Jósika. Toate aceste comisii au primit proiectele amintite, iar cea juridică și legislativă a votat fără desbatere proiectul despre contingentul de recruți.

Campania opoziției. Justiștii s'au adunat Marți seara la consfătuire intimă, la care a luat parte și independentul Béla Egry.

Președintele Iuliu Justh a declarat că nu numai contele Theodor Batthyányi, ci și el va lua concediu pentru vacanță. Cu această ocazie s'a decis ca Sâmbăta și Duminica viitoare opoziția să fie patruzeci de adunări populare în întreaga Ungarie, în cari vor lămuri (?) poporul în privința situației politice.

† Ion Luca Caragiale.

Impresia morții în Țară. Doliul național.

Stângerea celei mai strălucite inteligențe a literaturii românești a provocat un doliu național în Țară, dupăcum nici nu se putea altfel. Toate ziarele mari au apărut încadrate în negru și articolele panagirice tălmăcesc o profundă și generală durere.

Dupăcum am fost anunțat — poate noi cei dintâi — Caragiale a murit din cauza unui anevrism, Sâmbăta în locuința sa din Schöneberg (Berlin).

În noaptea spre Sâmbăta nu se simțise tocmai bine și avusese vărsături, dar starea generală nu era alarmantă. Moartea a survenit pe la amiază.

În dimineața de Sâmbăta nu intrase nimeni în camera sa, deoarece Caragiale exprimase dorința să nu fie deranjat. Pe la orele 2, d-na Caragiale intrând să-l cheme la masă,

mai ales când aceștia sunt morți. Înaintașii, din seninătatea trecutului lor, trebuie să sufere și să tacă.

Cântec.

*In revărsatul zorilor
Stioase viorele
Și-au întrădit povestea lor
Cu gândurile mele.*

*De vrei să știi frumoasa mea
Ce gânduri mă trământă
Când prin tăcutele livezi
Zefirul dulce cântă*

*Întreabă viorelele
Ele-ți vor spune poate
Că ne-am iubit fără să știm
Că lumea ne desparte.*

Vasile Stolicanea.

l'a găsit mort. Din cauza spaimii, d-na Caragiale se află serios bolnavă.

Dureroasa știre despre pierderea lui Caragiale a fost comunicată în București printr-o telegramă de către soția defunctului. Telegrama era adresată d-lui Take Ionescu și nu conținea decât următoarele cuvinte:

Caragiale a murit.

Dna Caragiale.

Această telegramă a sosit Sâmbăta seara în capitală și a fost imediat transmisă d-lui Take Ionescu la Sinaia.

Ministerul român de externe a fost de asemenea înștiințat telegrafic, Sâmbăta seara, de către d. Beldiman, ministrul român la Berlin.

O altă telegramă de acelaș cuprins a sosit la adresa d-lui Tache Ionescu la Sinaia.

D. Take Ionescu, imediat ce a fost vestit de moartea lui Caragiale, a expediat d-nei Caragiale următoarea telegramă:

„Nu pot descrie jalea mea pentru moartea scumpului prieten, iubitul d-tale soț și cel mai mare dramaturg român. În durerea generală fie să găsești curajul ca să suportți o astfel de pierdere.”

D. C. C. Arion, ministru ad-interim al cultelor a trimis următoarea telegramă:

D-nei Caragiale,

Berlin.

„Prin moartea ilustrului dv. soț România pierde pe marele său scriitor.

Vă trimit și vă rog să primiți pe lângă vîile și respectuoasele mele condolențe exprimarea durerii tuturor celor cari citesc și iubesc limba și literatura românească în care Caragiale rămîne neperitor”.

C. C. Arion.

D. B. Delavrancea, care a fost cel mai bun prieten al ilustrului defunct, a plecat luni la Berlin.

Guvernul a hotărât să se facă funeralii naționale marelui scriitor care va fi înmormântat în București.

În toate cercurile literare, artistice, politice, în toate straturile sociale — căci Caragiale era cunoscut și iubit de toți — știrea prematurei sale morți a provocat o profundă impresiune. S'au expediat din toate părțile, numeroase telegrame de condolențe îndureratei familii a defunctului. Clubul conservator-democrat și Teatrul Național au arborat drapelul negru.

În Iași știrea despre moartea marelui publicist I. L. Caragiale a impresionat de asemenea enorm toate cercurile. Lumea intelectuală și în special publiciștii sunt cu adevărat dezolați de această pierdere neașteptată. S'a ținut o adunare de publiciști, ziariști și intelectuali, pentru comemorarea marelui nostru scriitor. De asemenea se va interveni pentru oficierea unui serviciu la catedrala mitropoliei.

La Teatrul Național s'a arborat drapelul negru. D. Paul Gusty, directorul de scenă al teatrului, care întâmplător se află la Berlin, va fi probabil delegat să reprezinte teatrul la funeraliile lui Caragiale. D. Ion Balcașă, directorul general al teatrelor, însoțit de d.

I. Brezeanu, societar al Teatrului Național, a plecat Luni la Berlin.

„Societatea autorilor dramatici români” a trimis familiei lui Caragiale o telegramă de condoleanțe; de asemenea au mai trimis telegrame Societatea scriitorilor români, direcțiunea Teatrului Național din București; direcțiunea Teatrului Național din Iași; direcțiunea Teatrului Național din Craiova; Al. Vlahuță; Alexandru Davila, etc.

Știri dela corespondentul nostru din Berlin,

Ca fulgerul s'a răspândit — ne scrie corespondentul nostru — în colonia română de aici, Sâmbătă seara, vestea despre moartea subită a maestrului. „Societatea academică română” de aici în semn de doliu, a ridicat momentan ședința, îndată la primirea veștii doborâtoare. A doua zi, Duminecă, m'am prezentat emoționat profund la locuința ilustrului răposat, fiind întinpinat pe pragul, unde m'a primit pe vremuri, bunul Caragiale, cu zâmbetul etern pe buze, de dsoara Cella Delavrancea. Ce am putut afla au fost următoarele: Caragiale a murit subit și pe neașteptate. Doctorul chemat, n'a făcut nimic alta decât a constatat moartea. Inmormântarea se va face cu cea mai mare probabilitate în Țară. În fiecare moment e așteptat dl B. Delavrancea, care va lua ultime și definitive dispoziții. Familia maestrului nu se poate consola, atât e atinsă de crud de această neașteptată lovitură a sorții. De seară o să vă trimit noi amănunte.

Coresp.

Vestea în țară.

In Ploiești 11. Moartea marelui scriitor Ioan Luca Caragiale, a fost cunoscută în oraș duminică la orele 4 d. a. printr'o telegramă trimisă din partea ziarului „Adevărul”. Această telegramă, a fost expusă la vitrina cofetăriei „Grand-hotel”. Astfel publicul ploieștean, a putut afla la timp, despre durerosul eveniment care a consternat pe toți admiratorii maestrului.

D. C. Gherea Dobrogeanu, bunul prieten al lui Caragiale care se afla la băile Govora, a fost anunțat acolo despre tristul eveniment. Cercul cultural popular „Alexandru G. Radovici”, a decis, ca să fie reprezentat la funerariile lui Caragiale: I. Ionescu-Quintus și P. Cincu.

Scriitorii.

Dl Em. Gârleanu, președintele „Societății scriitorilor români” a trimis dnei Caragiale următoarea telegramă:

„Adânc mâhnii de nemiloasa lovitură ce îndură literatura și cultura românească prin pierderea iubitelui dvoastră soț și genialului nostru maestru, rugăm Atotputernicul să vă dea mângâiere și tărîe”.

Dl Em. Gârleanu, directorul Teatrului Național din Craiova, care se află în capitală, a telegrafiat să se arboreze drapelul de doliu și să se cernească țafada Teatrului Național din Craiova.

Mai mulți membri ai „Societății scriitorilor români” vor pleca la graniță întru întinpinarea rămășițelor pământești ale marelui dispărut. Se știe că maestrul Caragiale era membru de onoare al S. S. R.

Inmormântarea.

În ultimul moment primim din Berlin o telegramă în care se arată că familia lui Caragiale așteaptă sosirea prietenilor intimi ai marelui dispărut: d-nii Gherea și Delavrancea, spre a lua dispozițiuni în cece privește inmormântarea, adecă dacă aceasta se va

face la Berlin sau corpul ilustrului defunct va fi adus în țară.

Luni la orele 5 p. m. au plecat la Berlin: d-na și d. Gherea, și d-nii Barbu Delavrancea și Al. Vlahuță, cei mai intimi prieteni ai marelui dispărut.

Un monument lui Caragiale.

Dl Take Ionescu, a trimis ziarului „Adevărul” următoarea scrisoare:

Pentru Caragiale ridicarea unui monument nu trebuie să fie un gând de a doua zi.

De aceea, vă rog, să fiți buni a deschide chiar de azi o listă de subscripție publică, pentru ridicarea unui monument lui Caragiale în București și să mă înscriși cu 1000 lei.

Primiți, asigurarea deosebitei mele considerațiuni. Take Ionescu.

Lista de subscripție a fost deschisă cu următoarele contribuții:

D. T. Ionescu 1000 lei.

D. Emil Socec 100 lei.

Caragiale profesor.

De Radu Rosetti.

„Nu cunoaște ce e viața cine n'a plâns niciodată!” a zis Alfred de Musset. Fraza s'ar putea completa: nu cunoaște viața cine n'a îndurat grija zilei de mâne. Caragiale, ca om desăvârșit, a cunoscut grija aceasta chinuitoare, și de aceea l'am văzut când arhivar la Regie, când profesor de istorie la liceul sf. Gheorghe.

Anghel Demetrescu, regretatul savant răpit prea de vreme dintre noi, și-a dat seamă de cultura enciclopedică, deși autodidactă, a maestrului și iată-l pe Caragiale în fiecare dimineață la 8 în localul frumos al liceului sf. Gheorghe de pe calea Victoriei, printre elevii căruii aveam cinstea să mă număr și eu.

Ca natură distinsă ce este, Caragiale nu e profesor ca ori care altul. Școala lui pedagogică ajunge la concluzia că nu elevul este vinovat atunci când nu știe lecția, ci profesorul fiindcă n'a fost în stare să se facă înțele de elev, — și atunci, firește, toată străduința lui tinde spre acest scop.

Pe nici un profesor nu-l iubesc elevii ca pe autorul „Serisorii pierdute”, pe nici unul nu-l stimează mai mult, nici unuia nu-i răspund mai bine și mai inteligent.

Îl revăd într'o dimineață splendidă de primăvară, explicând viața lui Mihai Viteazul.

„Domn al țării românești, prin calitățile-i fine de diplomat, el este singurul nostru voevod care a reușit să unească la un moment dat, sub un singur sceptru, toată suflarea românească”, explică maestrul inspirat, copiilor, pagina aceasta frumoasă din Istoria românilor, — când observă că un elev nu e atent.

Cu ochii țintă pe fereastra deschisă, prin care se zărește cerul albastru, pomii verzi, și „cocoarele” venind — cum zice Alecsandri — copilașul pare dus pe cea lume.

— Popescu Ion I — mai era unul Popescu Ion al II-lea — ce-am spus acum?

Popescu Ion I, bălba de frica pedepsei uitând că are de a face cu unul care nu pedepsește niciodată, și nu știe pe ce să răspundă.

— Dacă-mi spui drept unde te gândeai te iert, ti zice dascălul îngăduitor.

— Ascultam mierloii din pom, mărturisii cinstit elevul.

Intr'adevăr, prin fereastra deschisă, trilurile mierloii se năltau, nebune de veselie, în natura renăscândă. În tăcerea mormântală care se făcuse în sală, cântecul se înălța la cer ca un imn.

— Bine mă, Popăscule! îl dojenește maestrul, er-tător și glumeț în acelaș timp; eu fac aici diplomație înaltă, îmi sparg plămâni să vă explic politica lui Mihai Viteazul, și tu, cu ochii la mierloi!?

Dar profesorul n'apucă să-și urmeze lecția, și Popescu Ion I tot cu ochii la mierloi!

Chestia se complică, însă, căci acum iată și alți elevi distrați de cântecul pasărei minunate; profesorul însuși, tot vorbind de Bartolomei Pezzen, comisarul lui Rudolf al II-lea și de Banul Mihalcea, face din când în când pauze, cu ochii duși spre mierloi.

Frumos grăește profesorul d'înăunru, dar mai frumos ciripește pasărea d'afară — în cele din urmă dascălul se dă învins.

— Știi ce copii? Hai cel puțin s'o facem pe față. În grădina, s'auzim mierloii.

Și mierloii cântă ca un nebun, cum n'a mai cântat mierloi pe lume, în mijlocul naturii renăscândă, sub cerul mai albastru ca oricând, până ce, speriat de hazul copiilor, își ia zborul aiurea.

— Numai de nu l-ar împinge dracu să se ducă la Stântul Sava, c'acolo sunt dascălii mai severi! glumește iar Caragiale.

Apoi adresându-se din nou copiilor:

— Și-acum, că v'am făcut o lecție despre natură, în aer liber, să ne întoarcem în clasă, la politica lui Mihai Viteazul! Popescu Ion I, vezi să fii atent de astădată, că — a doua oară nu se mai prinde: te iam de urechi când te-oiu mai prinde cu ochii pe fereastră!

Amănunte nouă din viața lui Caragiale.

Viața lui Caragiale a fost o viață foarte sbuciumată în care, a avut parte și de onoruri mari, dar a suferit și mizerii.

Studiile primare și liceale le-a făcut la Ploiești. Părăsind școala, a ocupat postul de corector la ziare, ca să urmeze apoi a fi sufler la teatru, regisor, director al Teatrului Național și unul din întemeietorii literaturii dramatice românești: cariera lui — se poate spune — a început, a ajuns apogeul și s'a sfârșit în teatru.

Intr'o vreme a fost revizor școlar, profesor, registrator la regie etc., ba a deschis chiar și o berărie lângă biserica Sf. Nicolae din Șelari, iar mai târziu a condus berăria Gambrinus, dar în negustorie n'avea nici un talent, căci a pierdut mereu bani. De două ori a „moștenit” și în ambele rânduri s'a iluzionat că a scăpat de grija zilei de mâne, dar nu peste puțin a revenit la aceeaș situație materială precară.

În ultimul timp, situația materială a lui Caragiale nu era tocmai bună. Prietenii săi intimi, domni Delavrancea, Vlahuță și Gherea, chibzuiseră ca pe calea unei subscripțiuni naționale sau prin alt mijloc, să caute a veni în ajutorul marelui scriitor. Acum o lună de zile, Caragiale se știe, fusese în țară. Cu prilejul acesta el a luat de la Teatrul Național vre-o 8000 lei: 4000 erau drepturile de autor, 2000 lei un premiu oferit de direcția generală a teatrelor și 2000 lei avans asupra tantiemelor ce i-s'ar fi cuvenit pentru piesa cea nouă pe care o avea în lucru și pe care o făgăduise Teatrului Național pentru 1 august anul acesta. Când i-s'a comunicat că drepturile de autor ce i-se cuveneau pentru reprezentațiile din urmă ale pieselor sale, se urcau la 4000 lei, Caragiale s'a minunat mult și nu-i venea să creadă.

Sprrijinul acesta i-a fost de mare folos, căci de altfel ar fi dus mizerie cu familia lui, constă-tătoare din doi fii — unul din prima căsătorie — și o fiică de 18 ani.

Activitatea lui de ziarist a început-o la „Timpul” împreună cu Eminescu și Slavici, trecând apoi cu Vlahuță și Delavrancea la „Ro-

!S'a deschis!

Müller I. és Fia

stabiliment colector de fabrică, văpsitor de pânuri, curățitor chimic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curătesc pe cale chimică, ori se văpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

mânia Liberă”, pentruca mai în urmă să devină colaboratorul lui George Palade la „Gazeta Poporului.”

La revista umoristică „Moftul român”, el avea ca prim-redactor pe Anton Bacalbașa, iar pe la 1895 a devenit colaboratorul „Epocei Literare”, dirijând suplimentul literar de duminică și având de colaboratori pe George Panu, Anghel Demetriescu și George Coșbuc. Aici a publicat o serie de articole intitulate: „Caradalele—Budalalele”. A fost și colaborator al „Foi satirice”, iar împreună cu Slavici și Coșbuc a scris la revista „Vatra”.

În politică a debutat ca liberal scriind o serie de articole în „Foaia Poporului”. Când s'a constituit partidul conservator-democrat, Caragiale s'a înscris în acest partid, însoțindu-l pe d. Tache Ionescu în toată țara și luând la multe întruniri cuvântul, cu care ocazie a dat strălucite probe de oratorie. Asupra oratoriei lui Caragiale reproducem în corpul ziarului un articol al d-lui Tache Ionescu, publicat în revista „Flacăra”, care-i dedicase lui Caragiale un număr întreg cu ocazia serbătorii sexagenarului din acest an.

Articolele politice de prin ziare, numeroasele articole umoristice din „Moftul român” și „Foaia satirică”, precum și discursurile lui nu le-a strâns în volum, și de aceea ne pare opera lui cantitativ așa de mică.

Caragiale orator.

De Tache Ionescu.

Admirasem geniul lui Caragiale autor dramatic, admirasem concisiunea și precisiunea lui Caragiale scriitor, dar nu știam că era și un mare orator. Dimpotrivă, tocmai calitățile stilului lui m'ar fi făcut să cred că era străin de arta elocinței.

De aceea, mirarea mea a mers până la uimire când într-o seară, pe când clubul conservator era în casa Mandy, am auzit pentru întâia oară pe Caragiale ținând un discurs. Amicul meu doctorul Istrati ne citise o importantă lucrare asupra învățământului primar și, după comentariile obicinuite, plecaseră cei mai mulți dintre asistenți; atunci între câțiva, Caragiale a luat cuvântul și ne-a încântat cu o improvizație pe care nu o voi uita niciodată. Înălțimea ideilor, belșugul argumentării, originalitatea imaginilor, căldura accentelor, verva neîntrecută, totul făcea din cuvântarea lui Caragiale un cap de operă de elocință. Din cea seară am știut că pe lângă celelalte strălucite însușiri, Caragiale era și orator.

După mulți ani, foarte mulți ani, mi-a fost dat să aud pe Caragiale dinaintea publicului celui mare, orator în întrunirile publice, care este forma cea mai grea a oratoriei dacă bine înțeles vrei să vorbești ca să nu tai palavre.

Și la fiecare întrunire — au fost multe — tot mai mareș a apărut talentul lui Caragiale. Ce să vorbesc de frumusețea limbei, de corecțiunea impecabilă a frazei, de puterea zdrobitoare a raționamentului, de legătura strânsă a argumentației ori de ironia lui inexorabilă? Discursurile lui Caragiale au fost sorbite de cei cari au avut norocul să-l audă și citite de toți cei cărora arta românească nu le este indiferentă.

Dar nu numai au fost citite, dar vor fi citite și de urmașii noștri, cel mai mare și cel mai rar elogiu care se poate face unui discurs.

Vor fi citite fiindcă Caragiale, ca toți oratorii cei născuți iar nu făcuți, are două mari însușiri.

Caragiale știe să vadă pe d'asupra chestiei zilei, care fatal trebuie să fie tema oratorului po-

litic, adevărul etern și superior sub care stă chestia trecătoare ce în acel ceas preocupă mulțimea.

Caragiale, știe, adresându-se mulțimei, să se ridice în sferele cele mai înalte întrebându-i totuși o vorbire pe înțelesul tuturor, fără a excepta pe cei mai obscuri.

Caragiale a înțeles că nu este adevărat că mulțimea îți cere să te scobori ca să-i plăci, ci dimpotrivă cu cât îi faci cinstea de a te ridica mai sus și de a o chema după tine, cu atâta pătrunzi mai adânc în inima ei, bine înțeles dacă ești în stare ca gândul tău să-l îmbraci într-o formă pe care ea s'o înțeleagă.

Această concepție a sufletului mulțimei mi-a dovedit și ea că, cu toată ironia nemiloasă din teatrul lui, genialul Caragiale, departe de a fi un sceptic, este un optimist, așa de optimist, încât cine nu vede decât suprafața lucrului, l'ar putea lua drept un naiv.

Testamentul politic al lui Caragiale.

La sfârșitul broșurei sale „1907”, Caragiale a emis păreri la cari l'a condus privescerea grozavelor evenimente din Martie 1907. Aceste păreri, cari s'au întărit și lărgit în urmă, pot fi considerate ca un fel de testament politic al său.

Le reproducem în cele ce urmează:

Zilele acestea se deschide parlamentul, ales în urma strajnicei represiuni a răscoalelor, să avizeze asupra răului de care s'a dovedit în destul că suferă țara. După cele ce vedem până în ultimile momente, toți bărbații noștri de stat, dela nulități până la somități, precum și toată presa noastră, urmează a crede că la noi n'ar fi vorba decât de o chestiune economică — adică țara n'ar avea alte nevoi decât economice: nu i-ar lipsi statului nostru, ca să-i meargă perfect de bine, decât niște reforme economice... În adevăr, lucrul de mirare! Cum nu văd oamenii că mai mare amăgire nu se poate?... Cine ar putea tăgădui importanța chestiunilor economice? Dar de asta mai e vorba acum?

Ori câte reforme s'ar face în această direcție, unele mai ingenioase sau mai puțin originale, decât altele — toate vor fi doar niște paliative. Răul de care suferă țara va rămânea, cum am mai spus, și va coace cu cât mai acoperit cu atât mai adânc. Țara are nevoie de o fundamentală reformă politică. Ba, ceva mai mult: eu cât pentru moment starea intereselor materiale li se va îmbunătăți, cu cât echilibrul acestora se va repara provizoriu cu atât nevoile mentale și morale vor deveni mai imperioase și deci mai violent strigătoare; — fiindcă tot răul vine numai și numai dela falsa alcătuire politică, ce nu se mai poate ținea astăzi în picioare — dela deplorabila noastră sistemă oligarhică, fără restrângere de număr, fără limite de ranguri, fără posibilitatea de a și-le crea măcar cu timpul; având pentru viața publică, pentru interesele generale ale statului toate păcatele oligarhiilor senile și putrede și neavând vre-unul dintre meritele oligarhiilor voinice și sănătoase.

I-or fi trebuind firește țării multe reforme economice; dar pe acestea nu oligarhia noastră, cum o cunoaștem, ar avea interesul, și mai puțin capacitatea și autoritatea, să le facă dintr'odată: numai țara însăși și de-ar putea face încet-încet potrivit trebuințelor și intereselor ei. Pentru aceasta, ea are acum nevoie de o singură reformă — și precum zice un înțelept istoric, „când a ajuns neapărat o reformă, și i-a sosit ceasul îndeplinirii nimic n'o mai împedecă: ba, totul o ajută” — o singură reformă:

Abolirea alcătuirii de uzurpare, desființarea celei mai odioase sisteme boeresti, fără boeri și boernași numărați, ci cu nenumărați ciocoi și cioclovine. — și intrarea întregii țări în stăpânirea dreptului ei întreg de a hotărî asupra avutului și onoarei ei, asupra soartei și destinului ei, după voința lui Dumnezeu, numai prin voința ei.

Atât mai rău pentru cine, orb sau orbit, amăgit de

alții or de sine, nu înțelege această supremă necesitate a existenței statului român!

Așa dar, mai întâi; destul cu casta de strânsură din vârfuri până'n gunoaie! destul cu mamelucăria cinică! destul cu absurdul anachronism, hibrida constituțiune arcontologică, pe care ar trebui s'o punem cu minte și cu liniște la archivă, fără a mai aștepta momentul când s'o vedem arsă cu un alaiu și cu o pompă mult mai puțin vesele decât cele cu cari a fost ars odinioară regulamentul organic!

Și pe urmă?... Pe urmă țara întrecă, chemată să-și exercite dreptul ei sfânt, fara da se... Vază-și, după înțelegerea și judecata ei sub paza Celui de sus, de nevoi! Și dacă nu va ști deocamdată destul de bine, atunci... să învețe! să n'vețe cu necazuri și jertfe, cum a învățat toată lumea civilizată. Are pentru asta vreme destulă: Dumnezeu, fie laudat numele lui! n'a pus hotar viitorului...

Numai asta i-e leacul... Incolo degeaba orice și ori-câte paragorice!... Iar bărbatul de stat care azi sau mâne, își va lua cu peptu înainte eroica sarcină să aducă leacul va însemna în istoria patriei un nume în adevăr mareș și neperitor, între nenumăratele mitite, menite să fie uitate cu atât mai degrabă cu cât o zi or fi fost mai importante și or fi făcut mai multă larmă împrejurul nimieniciei lor!

„Ad.”

Înmormântarea lui Caragiale.

Corespondentul nostru din Berlin ne telegrafiază că la Berlin au sosit dnii Delavrancea, Vlahtuță, Gherea-Dobrogeanu, Bacalbașa și Gusti, cari au dispus ca transportarea în țară și înmormântarea osemintelor lui Caragiale să se facă la toamnă.

Mâhnirea Ucrainilor.

Prin comunicatul din 28 Maiu, rutenii își exprimă „surprinderea neplăcută” de-a nu fi căpătat încă postul de vicar general pentru un ucrainoman de ai lor (căci numai acesta poate fi înțelesul nedumeririi lor cu privire la vacanța postului acestuia), își exprimă nedumerirea, cum de nu e „restabilită starea legală” în afacerea școlilor românești din comunele rutene, și în fine paradează cu emfază ca credincioși neclintiți față de dinastie și imperiu, și aceasta cu prilejul unei pretinse „schimbări a atitudinii guvernului local față de Rusofili”. Cu alte cuvinte: un vot de neîncredere dat guverului local, acuzându-l chiar în punctul din urmă, așa zicând, de rusofilism. Acest motiv de nemulțumire, pe lângă, că e redicol, nu ne privește. Voim însă să insistăm asupra celor două motive dintâi.

Cu privire la ocuparea postului de vicar general al bisericii gr. or. din Bucovina, nu avem informații precise. Însă întrebăm prilejul acesta pentru a afirma din nou dorințele noastre drepte, dorințe care nu urmăresc câștigarea unui avantaj față de ruteni, ci numai păstrarea unei poziții pe care am avut-o, poziție ce valorează nesfârșit de mult în păstrarea caracterului secular al bisericii noastre. Precum cu orice prilej, așa și după moartea neuitatului Calinescu, rutenii, au făcut o nouă încercare de-a submina puterea românilor, pretinzând postul decedatului vicar general, pentru un rutean. Această pretenziune e un asalt asupra unei poziții române, și a le concede o astfel de usurpare, ar însemna a ne face nouă o mare nedreptate, și un guvern ce ține să fie cu echitate, nu poate să comită o astfel de nedreptate față de o nație în favorul alteia. Pentru a documenta, că o astfel de concesie făcută rutenilor ar însemna în adevăr o mare nedreptate față de noi, amintim ceea ce am zis odată: noi pretindem, nu numai pe baza argumentelor istorice ca biserica noastră să rămâie românească, așa

FILIALA DIN ARAD,

Bulevardul ANDRÁSSY n-rul 20.

(Palatul Fischer Eliz)

a BAZARULUI DE DANTELE din Budapesta

va aranja

Vânzare ocașională

pentru vară.

Mătăsuri cor. 1:16; materii de dantele dela 48 fileri în sus; dantele dela 2 fileri în sus; Maideire dela 94 fileri în sus; eiorapi de muolin de mătasă dela 85 fileri în sus; resturi de dantele cu preț scăzut de 50%.

cum a fost pe timpul domniei moldave, dară avem și acel argument vajnic al drepturilor noastre asupra averii acestei biserici, care este scris în sute de urice de danie ale Domnilor și boierilor moldoveni, prin cari au fost posibilă întemeierea fondului religios de azi: cerem dar și acest drept, ca consistorul, care are în-gerență asupra administrației fondului, să rămâie măcar în majoritate românesc, și dorim să nu ajungem un timp unde dușmanii noștri să exploateze o avere românească în dauna românilor. Așa dar vicar general al bisericii noastre trebuie să fie un român, cum a fost înainte și fiindcă postul acesta nu e numai un post de mare însemnătate ierarhică în biserică ci și un factor puternic administrativ. Rugăm pe onoratul guvern să abandoneze idea unei eventuale numiri a unui rutean ca al doilea vicar, căci postul acesta nu numai că e superfluu, dară ar însemna o nouă concesiune către ruteni în detrimentul nostru, și unde vom ajunge noi dacă, la fiecare schimbare în consistor, mare sau mică, am trebui să suferim pe urma concesiunilor de felul acesta! După motivele expuse mai sus, rutenii nu au dreptul a pretinde paritatea în consistor: egalitatea li-se cuvine numai pe terenul politic, economic etc., unde pe baza birurilor, hotărăsc alte norme asupra drepturilor naționale.

Pe terenul școlar, nu cunoaștem stări ilegale acolo unde le văd rutenii. Stări ilegale sunt acolo de pildă unde pentru vr'o 60 de copii ruteni există 4 clase sistemizate, iar pentru 120 sau mai mulți copii români există numai una sau două clase. Cam astfel de stări se pot constata în anumite sate mixte, cum e Ciahorul. Acestea sunt stările ilegale. Cu școalele la cari se gândesc ucrainii când își exprimă mâhnirea lor, stă astfel: tot norodul Bucovinei, cu locuitorii săi răzeși și țărani, a fost rutinizat prin imigrația neobicinuit de intensă din Galiția, de pe timpul când Bucovina a fost supusă administrativ forurilor dela Lemberg. Rutinizarea aceasta nefiind încă un proces istoric uitat, poporul, îndeosebi cel răzeșesc care în urma originii sale nobile nu s'au amestecat cu galițienii, a păstrat în mare parte conștiința sa națională românească. Această conștiință a fost în general pasivă, și numai acei răzeși ce învățau la școlile din Cernăuți s'au manifestat de regulă ca români. Dela un timp încoace însă, conștiința națională la răzeșii desnaționalizați, treziți din nepăsare, a devenit activă: ei își înființează școale particulare românești. Până a căpăta concesiunea convenită, ei au anunțat pe baza legii autorităților școlare că vor să dea copiilor lor instrucție privată, ceea ce au și făcut. Deci, unde e stare ilegală? De când unele sate au primit concesiunea de a-și ține școale private, stările au devenit legale în toată forma. Acest mic progres al nostru îi doare pe ruteni, dar' pe noi oare nu ne doare când vedem că inteligența lor, care ne combate în mare parte se compune din răzeși crescuți în ideile ucraine, sau din renegați. Astfel însuși Coco Wasilko e din neam de boieri români, Semaka și Spenul sunt răzeși. Iată dară numai dintre deputații ruteni trei cari sunt fii rătăciți ai nației noastre. Inșă acei răzeși agricultori, care nu s'au înfruptat de hățăruri politice de-ale ucrainilor, aceia gândesc cu pietate la părinții și moșii lor ce au vorbit limba voivozilor moldoveni, cari le-au lăsat moștenire un petec de pământ liber și amintirea unui timp de privilegii câștigate pe câmpul de luptă întru apărarea pământului strămoșesc; ei se gândesc la părinții lor și vreau copiii lor să devie ceea ce au fost aceștia. La această ținută ei voiesc să ajungă prin școală; și pentru că din școalele lor, în cari odinioară s'a învățat limba română, limba părinților lor a fost isgonită (ceea ce se poate dovedi prin uricele de fondare ale școalelor), ei își creează școale particulare, jertfind de două ori: odată plătind bir pentru

școala oficială, care e ruteană, și a doua oară cheltuind pentru susținerea celei private.

Aceste sunt stări ilegale pentru ucraini. Noi însă zicem ilegal ar fi, dacă s'ar refuza unor cetățeni liberi de a-și înființa institute de cultură după voința lor. Căci nu atât agitația noastră națională a creat în sate răzăsești înstrăinate, acele stări pretinse „ilegale” ci conștiința luminată a unui popor ce-și cată calea din care se perduse.

(Gazeta Mazillor și Răzeșilor).

Recunoștință ungurească.

Vremuri grele într'o comună din preajma Clujului.

La depărtare de abia câțiva kilometri dela Cluj, se află comuna politică Suciag, ai cărei locuitorii în mare majoritate sunt unguri reformați, iar una din trei părți sunt români.

Cu concursul și sprijinul moral și material al Românilor s'au înființat în Suciag mai multe reuniuni și anume: de credit, de consum și de lăptărit. Ba Români au fost aceia, cari au sprijinit mai mult aceste reun. — cu deosebire cele două din urmă—și le-au dat un avânt înfloritor. La urmă nici o recunoștință! Românul blând dela fire și recunoscător față de binefăcătorul său, nu și-a adus aminte de zicala: „Păzește-te de omul căru ia-i făcut bine”.

Pe când reuniunile începură a se întări și nu mai aveau lipsă neapărată de Români, pentru a învinge greutățile începutului, — începură a-i da pe aceștia rind pe rind afară din direcțiuni, păreri și dorințele lor le desconsiderau, căci nu mai simțeau lipsa lor, ba și pe preot ca pe un „mare valah” îl înlăturară.

Deși la început scopul reuniunilor era să fie binele de obște al „tuturor” sătenilor, ei l-au schimbat în mijloc de întărire a elementului unguresc și de nimicire a celui românesc.

Zilele din urmă s'a hotărât cumpărarea moșiei lui Sebestyén Mihály, fost președinte al senatului dela Curie, moșie în mărime de 218 jug. cat. Cumpărarea acestei moșii o făcea Reuniunea de credit cu sprijinul moral și material al conducătorului „Espositurei ministeriului în părțile Săcuiesti” (Székelyföldi miniszteri kirendeltség): Dr. Koss Mihály din Murăș-Osorheiu. Români au fost eschiși încă și dela consfătuirea ce a avut loc în 16 Iunie a. c. sub preșidiul lui Dr. Koss M., iar adunarea publică a declarat că *Români nu pot să se împărtășească din cumpărare.*

Orice ce om cu mintea sănătoasă înțelege că aceasta uneltire necinstită s'a făcut spre a întări elementul unguresc și a slăbi, ori chiar a nimici pe cel românesc, care dacă ar dori și el să cumpere vre-o bucată de loc pentru purtarea traiului său, tot mai greu, face un lucru ce *primejduește de-a dreptul „statul ungar unitar”.*

Eschiderea aceasta nemotivată a Românilor dela cumpărarea moșiei i-a indignat și deprimat foarte tare, căci partea cea mai mare a lor, veniți fiind de aiurea, pământ la hotar aproape nu au. Dar dacă sunt săraci, sunt oameni de omenie, credincioși buni și muncitori. Zădarnică este dorința „nemeșilor din Suciag” să nimicească pe Români, căci „Românul are șapte vieți în pieptu-i de aramă”; mai stă încă mica și modesta bisericuță de lemn ridicată la 1710, care vreme de 202 ani a susținut în ei puterea de viață. Dacă acum 202 ani, — când erau abia câteva familii române — și în timpurile de restriște n'au fost înghițiți români de elementul în absolută preponderanță, atunci azi,—când sunt 90 familii, — de bună seamă mai ușor pot sta împotriva sovinișmului ce nu cunoaște margini: „unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește!”

Poporul român din Suciag —deși sărac — e un popor solidar, gata de orice jertfă, când e vorba de așezămintele lui culturale, de prosperarea lui și a fraților săi de o limbă și de un neam. Își susține școala cu mari jertfe materiale, și acum vre să-și edifice și biserică mai încăpătoare în care să-și caute alinarea durerilor și să-și uite măcar pe o clipă de nedreptățile ce le îndură din partea celor străini de limbă, neam și lege și să nu fie expus la observări înțepătoare la adresa umilei clădiri de lemn a bisericii din 1710. Pentru ridicarea acestui Sion românesc în acest cuib primejdios s'au făcut apeluri la inimile generoase și la slujitorii altarului Domnului. Acest popor mic și sărac dar cinstit de lege și datini românești e vrednic de ajutorul, după care strigă în aceste zile de grea încercare. E vorba aici de mântuirea unei parohii românești primejduite, ai cărei poporeni nici măcar la cumpărare de pământ pentru hrana de lipsă nu poate ajunge din pricina dragostei prea mare a unguirilor din sat.

În toate părțile trăesc Români vremuri grele. Trebuie să ne stringem rindurile și să sărim cu toții în ajutor acolo unde primejdia e mai mare.

Români din Suciag, cari abia prin colectă publică vor putea să-și ridice o biserică vrednică de a sta alături de trufașa biserică ungurească, sunt cu toată sărăcia lor, conștii de vrednicia lor de Români deștepți și nu pot suferi pornirea Ungurilor de a se considera ca singuri stăpâni în sat și la reuniunile înființate cu ei împreună. Ei s'au ridicat într'un gând — mândri de însemnătatea și puterea lor în acele obști comune cu unguirii — să rupă de-acum înainte legăturile de falsă dragoste ungurească, cari s'au folosit de ei până au avut de luptat cu greutățile începutului, dar după aceea și-au luat gânduri de stăpâni asupra lor. O pildă cu aceasta, mai mult, cum înțeleg Ungurii de pretutindeni dragostea cu care ne tot imbie încă și acuma.

Cu ruperea legăturilor însă Sucieganii nu au făcut totul. Ei au învățat a cunoaște binefacerile vieții întovărășite și de aceea au hotărât să se organizeze în tovărășii deosebite de cele avute cu unguirii, dela cari își scot părțile avute.

Vor înființa mai întâi o reuniune de credit „Raiffeisen”, căutând pentru aceasta sprijinul vre-unei bănci românești din apropiere.

Vor mai înființa apoi Români ei de ei și o lăptărie, fiind Clujul din apropiere o bună piață de valorizare a laptelui.

Văzând câtă mândrie românească și câtă putere de viață este în Români chiar și în așa apropiere de un centru unguresc cum e Clujul, — mândrie și conștiință deșteaptă chiar prin tendința Ungurilor de a-i înghiți total, — nu putem să ne pierdem nădejdea în viitorul poporului românesc. Astfel de români însă ar trebui sprijiniți nu numai prin recunoștința opiniei publice ci și prin darurile inimilor mari, cari ar ajuta pe acești frați strimtorați, măcar la zidirea mai în grabă a bisericii lor, singura păzitoare a ființei lor de Români.

Un admirator al lor.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGVEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Sbécheny tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

**Alegere mare în tru-
souri pentru mirese.**

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Cronică externă.

Scene furtivoase în scupștina Sârbiei. În ședința de luni a scupștinei sârbești s'a întâmplat, că deputatul naționalist, Agatumovici criticând cheltuielile extraordinare ale ministerului de război, s'a exprimat în mod ofensător despre ministrul de război, la ce acesta în răspunsul său final l-a ofensat asemenea pe Agatumovici și terminându-și vorbirea a părăsit sala. Aceasta i-a infuriat pe deputații opoziționiști și înscenând o larmă infernală s'au aruncat asupra băncilor ministeriale. Președintele scupștinei și prim-ministrul numai cu mare greutate a putut potoli furia opoziției. După ce s'a făcut iarăși liniște, prim-ministrul a declarat, că incidentul va fi aplanat până în ziua următoare.

În ședința de marți deputatul naționalist, Ribarac a pretins în numele naționaliștilor, ca ministrul de război să-și ceară scuzele pentru declarațiile ofenzatoare făcute în ședința premergătoare. Prim-ministrul Milovanovici s'a opus acestei pretensiuni, constatând că ministrul de război a fost provocat de cuvintele ofensatoare ale deputatului Agatumovici. La aceasta s'a început apoi o discuție vehementă între președintele scupștinei și opoziție ce s'a sfârșit luându-se hotărârea, că nefiind ministrul de război de față afacerea să fie aplanată în ședința următoare.

Tot în ședința aceasta terminându-se cu dezbaterile generală scupștina a primit proiectul cu privire la împrumutul extraordinar pentru armată, cu 79 voturi pro și 70 contra. Radicalii disidenți au votat contra proiectului.

Relațiile franco-ruse. De abia au trecut vr'o câteva săptămâni, de când ambasadorul Rusiei la Paris, Iswolskij, a cerut dela guvernul francez rechemarea ambasadorului francez Louis din Petersburg și anume din motivul că Louis n'ar fi sprijinit acțiunea de pacificare întreprinsă de Rusia în Roma. Pe atunci s'a încercat aplanarea diferenței prin declarații diplomatice, dar cari n'au dus la nici un rezultat. De prezent numai e vorba de diferențe personale, ci în relațiile dintre aceste două puteri a triplei-antante: Franța și Rusia, a intrat o răceală atât de mare încât a sosit timpul suprem, ca relațiile bune dintre ele să fie restabilite. În scopul acesta prim-ministrul Franței, Poincaré îl va vizita în august pe Tarul Rusiei și deodată cu aceasta sau ceva mai târziu se va începe acțiunea de aplanare a diferențelor: Iswolskij va părăsi Parisul, iar Louis Petersburgul. În Paris se vorbește de pe acum, că urmașul lui Iswolskij la Paris va fi ambasadorul actual al Rusiei la Londra, contele Benkendorf. Prin schimbarea aceasta a persoanelor se speră că diferențele ivite vor dispărea deplin și se crede că întâlnirea dintre Poincaré și țar va fi ocaziunea cea mai potrivită pentru restabilirea bunelor relații de mai nainte dintre Franța și Rusia.

Răscoala trupelor turcești în Albania. În Albania s'au răscolit soldații turci și au trecut în tabăra albanezilor răsculați. Evenimentul acesta senzațional crește în importanța lui accentuându-se în Constantinopol numai ieri-alaltăieri că acțiune de pacificare în Albania își are rezultatul cel mai favorabil. Marți a sosit din Monastir prima știre la Constantinopol despre răscoala unui batalion din garnizoana de acolo și dezertarea lui cu arme cu tot la albanezi. Mai târziu o altă telegramă a adus știrea că și mutesariful din Ipec a trecut cu 150 oameni în tabăra răsculaților. Mutesariful a fost până acum unul dintre cei mai credincioși oameni ai guvernului otoman și tradarea lui e de tot neexplicabilă. Guvernul îndată ce a primit știrea răscoalei a ținut consiliu, iar ambasadorul austro-ungar contele Pallavicini a grăbit la palat unde a conferat cu ministrul de externe. Guvernul a fost atins foarte penibil de răscoala și dezertarea soldaților. Inspectorul de armată pașa Zekki a plecat îndată cu un tren special la Monastir, de unde a încunostințat guvernul, că situația e foarte periculoasă.

Ministrul de interne a publicat un comunicat, în care a făcut cunoscut dezertarea unui căpi-

tan, 9 ofițeri și 50 soldați din garnizoanele Monastir, Perlepe și Dibra. Trupele trimise în urma dezertorilor au prins pe 2 ofițeri și pe 2 soldați. 16 subofițeri și soldați s'au reîntors căindu-se de fapta lor. Cercetarea e în curs. În comunicat se descriu evenimentele întâmplate în Ipec și Djakova și se spune că soldații răsculați au profesat încă de mult timp ideile răsculaților și guvernul actual l-au declarat de reacționar. Fapta dezertorilor a fost îndreptată împotriva intereselor Turciei și e a se cualifica de răscoală în interesul Italiei. Guvernul își împlinește datorința și va lua cele mai severe măsuri de retorsiune.

Comitetul june-turc a primit din Montenegro știri foarte neliniștitoare. Se zice că 3 membri ai comitetului albanez se află în Cetinje, unde conferează cu albanezii refugiați pe teritoriul munteneș. Planul acestora e, ca Montenegro să ajutore acțiunea ofensivă a albanezilor împotriva trupelor turcești, iar în timp ce arnații vor ataca dinspre Montenegro armata italiană debarcând pe fermure să surprindă trupele turcești din spate.

Pentru frații rămași pe drumuri peritori de foame.

Glasul de desnădejde al fraților noștri inundați, a găsit răsunetul ce se cuvine în masa vecinic gata la jertfă a publicului nostru român.

Toate sufletele nobile, toate inimile simțitoare se grăbesc a-și trimite obolul lor mântuitor, pentru că niciodată cauză mai demnă de jertfă nu a solicitat dărnicia cuiva.

Este în joc existența a mii de frați de ai noștri, care pier de foame și de lipsă de adăpost.

Semnaland pilda generoșilor donatori de până acuma, rugăm toată suflarea românească de pututindeni să-i imiteze, pentru că este nevoie de ajutorul futurora spre a se acoperi marele gol, lăsat de cumplitul dezastru.

Fără de o asemenea pildă de solidaritate zădarnică va rămânea speranța noastră de a contribui la ușurarea soartei lor.

Facem deci încă odată apel la toți românii și la toți oamenii de inimă; rugăm săracii și bogații să ne trimită obolul, scăpând din ghiarele morții atâtea zeci de mii de suflete capabile de a munci și de a desvolta energia națională.

Sumele se primesc la adm. „Românul” Zrinyi utca Nr. 1. Arad — Ungaria.

La administrația ziarului nostru au mai intrat următoarele contribuții:

Transport	4815.38
Gheorghe Pop de Băsești, pt. frații din Ardeal 50.—, pentru cei din Bănat 50.—	100.—
Victor G. Maior, director de bancă, Sânmărtin pt. nenor. de uragan și potop	20.—
Colecta dlui Vasile Groza, cand. de preot Lipova pt. nenorociții din Lugoj:	
Dr. A. Marta, adv., Lipova	10.—
Szántó Gyula, M.-radna	2.—
Dr. Avramescu Vasile, adv.	20.—
N. N.	2.—
Vasiliu Iotea, cassar Lipova	2.—
Traian Lazarescu, contabil, M.-Radna	2.—
Thomas Pompilius, contabil, M.-Radna	1.—
Eugen Isfanescu, practicant, M.-Radna	—20
Vasile Groza, cand. de preot, Lipova	5.—
Dr. Beleş, adv. M.-Radna	2.—
Ioan Mladin, comerciant, Păuliș	1.—
Veturia Homorogan, copistă, M.-Radna	1.—
Vasiliu Papp, cancelist	1.—
Popoviciu Petru, jude reg.	1.—
Kovacevits György, notar cerc., Ménes	1.—
Tichy Árpád, executor, M.-Radna	1.—
Procopiu Givulescu, protopop, M.-Radna	5.—
N. N. Advocat, Lipova	100.—
George Savici, notar, M.-Radna	3.—
Voicu Hamsea, protopop pens.	3.—
Dr. Brădean, medic, M.-Radna	2.—
Dr. Ursu, avocat	2.—
Popovici, inv., Troaş	—20
A. Puticiu, cancelist, Lipova	1.—

Liga pt. unitatea cult. a Românilor sect București, pt. frații inundați	100.—
Zina Moga Baron Popp, Arad, pt. nenorociții din Ardeal	20.—
Vasile Muntean, Timișoara, pt. inundații din Bănat	4.—
Colonel Leonte State, București, pt. ajutorarea fraților inundați	5.—
Colecta dlui Nesor Porumb, paroh, Tulca pe seama inundaților din Bănat dela Biserică prin tasul său	15.—
Nesor Porumb	2.—
Flore Iovan	—40
Pavel Stoica	—40
Vasile Iovan	1.—
Farkas Mór	1.—
Moise Cioara	1.—
Alexandru Bene	1.—
Crăciun Panea	1.—
Flore Bulzan	1.—
Aron Cotrău	—56
Vasiliu Indru	—60
Grigore Olar	—60
Alexandru Popoviciu	—50
Mogyorós Mihály	1.—
Indru Constantin	—60
Morgovan Floare	—60
Popa Sav	—56
Todor Sabău	—40
Ioan Chirla	—40
Lazar Cioara	—40
Veisz Aron	—40
Aron Dubere	—40
Dimitriu Musca	—40
Flore Sabău	—40
Georgiu Iovan	—40
Petru Burtic	—40
Vasiliu Panea	—40
Gavril Iovan	—40
Flore Morgovan	—40
Georgou Cioara	—40
Eva Mangrău	—40
Teodor Coste	—40
Nicolau Popa	—40
Gavril Vidican	—34
Gavril Boiț	—30
Moisie Bulzan	—30
Dimitriu Bulzan	—30
Flore Mnerce	—20
Teodor Clop	—20
Ana Cotran	—20
Ioan Puie	—20
Ion Iovan	—20
Hermina Boiț	—20
Ioan Murghioros	—20
Teodor Sabău	—20
Mihail Sabău	—20
Gavril Baba	—20
Ana Crăciun	—20
Petru Oșvat	—20
Ioan Boiț	—20
Flore Seiche	—20
Flore Cioara	—20
Pataki István	—20
Crăciun Iovan	—20
Iuliana Sabău	—20
Teodor Mangrău	—20
Georgiu Mateaș	—20
Flore Mateaș	—20
Petru Crăciun	—20
Aron Iovan	—20
Vasiliu Poinar	—20
Raveica Buda	—20
Lazar Buda	—20
Maria Popa	—20
Raveica Mughioros	—20
Bredan Flore	—20
Crăciun Mateaș	—20
Floare Bredan	—20
Petru Bulzan	—20
Fira Mateaș	—20
Marcu Burtic	—20
Lazar Mateaș	—20
Floare Olar	—20
Lina Iovan	—20
Flore Popa	—20
Ilie Popa	—20
Floare Hurgoiu	—20
Ioan Marișcaș	—20
Raveica Bene	—20
Ioan Gerdan	—20
Ioan Bora	—20
Floare Iovan	—20
Nicolau Sabău	—20

CRONICA ȘCOLARĂ

Convocare.

Comitetul central al „Reun. inv. gr.-or. rom. din Bihor” se convoacă în ședință pe luni, 8 iulie (25 iunie) 1912 în școala confesională gr.-or. rom. din Oradea-mare.

Obiectele:

1. Consfătuiri asupra modului participării la festivitățile centenare ale institutului ped. din Arad; 2. Eventuale propuneri și interpe-lări.

Vașcău (Vaskóh), la 24 iunie st. n. 1912.

Vasile Salam președinte.

Carte aprobată.

Prin rezoluția ministerială Nr. 64.756/1912 s'a aprobat „Geografia pentru școlile primare cu limba de propunere română” ediția 10 prelucrată de inv. Pompiliu Dan din Zernești și apărută în editura librăriei H. Zeidner din Brașov, de unde se poate procura. Prețul dimpreună cu harta colorată a Ungariei 60 fileri.

Biruința școlii conf. gr.-cat. în Pintic.

Duminecă în 23 iunie, s'a ținut în frunțașă comună românească Pintic, com. Clujului, o ședință comunală în care s'a adus o hotărâre de mare importanță. Era vorba că școala confesională, — care în decursul atâtor veacuri a ținut aprinsă candela dragostei de limba românească — să fie înlocuită prin școală comunală, străină nouă în toate privințele. Erau o parte dintre săteni — ademeniți de străini — pentru școala poporală. Dar glasul de aur al părintelui Teodor Domsia, care de 35 de ani păstorește turma incredințată, — fiind totdeauna la culmea chemării sale față de neam și lege — în pilde vii explică sătenilor pericolul ce ne amenință prin școlile populare. Într-o vorbire însuflețită prin exemple eclatante arată ultimul scop al acestor școli: maghiarizarea. Poporul ce înclina spre rău, la sfaturile bunului părinte și la propunerile temeinice ale actualului învățat. George Chiș recte Micu, ale bravului țaran Mihail Arcălean au hotărât unanim că vor ținea și mai departe școala confesională, sistemizarea postului al II-lea de învățator plătiți ambii din repartitia comunală. Bravul popor din Pintic, care totdeauna s'a alipit la sfaturile bunului părinte Domsia și a învățatorului, poate fi mândru că are în fruntea sa astfel de păstori. Deie bunul Dumnezeu ca această biruință să se repete în toate comunele românești. — Ign.

INFORMAȚIUNI

Arad. 26 Iunie n. 1912.

Sborurile lui Vlaicu la Viena.

Correspondentul nostru din Viena ne telegrafiază că Vlaicu n'a luat parte la sborurile aranjate Marți, deoarece voiește să concureze Joi la concursul de cercuri mici, unde dânsul are cele mai multe șanse de reușită dintre toți concurenții străini. Marți aproape toate premiile au fost luate de Francezi.

Promoție. D. Eugen Bianu, fost colaborator al ziarului nostru, și unul dintre tinerii noștri cei mai de valoare, a fost promovat în Cluj miercuri în 26 iunie a. c. doctor în științele juridice. Felicitări.

Lucrările pentru zidirea școlii civile de fete cu internat în Arad s'au început în săptămâna aceasta și se continuă cu stăruință. Casa fericitului Mircea V. Stănescu, în care înflăcăratul naționalist a urzit atâtea planuri naționale, azi e dărîmată, pentru ca în locul ei să se ridice un palat cultural pentru creșterea femeii române. Judecând după truda spornică a lucrărilor, în scurtă vreme vom putea sărbători punerea petrii fundamentale. Să fie într'un ceas bun!

Cine a fost la Alba-Iulia. În numărul nostru 123 pasajul referitor e corect așa: „Huduc.” Laurian Maior învățator, Aurel Maior, Iustin Maior și Stefan Precup (din numai 60 familii).

Examenul de cvalificația la preparandia din Arad. La institutul pedagogic gr.-or. român din Arad examenul de cvalificație finală s'a ținut la 11—24 și 12—25 iunie a. c. sub presidenția comisarului consistorial d. Vasile Goldiș, și din partea guvernului, a dlui dr. Petru Ionescu secretar ministerial. S'au supus examenului 12 candidați și anume: Dimitrie Budiu, Traian Grozav, Teofil Indrieșiu, Vasile Mangra, Amos Oarce, Alexandru Pateaș, Mihaiu Pleș, Valeriu Popoviciu, Stefan Trif, Ioan Valea, Ioan Gheorghe Vesa și Cornel Voda, cari au și obținut diplomă învățătorească.

Rectificare. În poesia lui A. Cotruș „În țara mea” publicată în nr-ul 121 pg. 10 să se citească în strofa a doua, rîndul prim în loc de „Tăcuții Moți” s'a tipărit „Tăcuții morți”, iar în poesia „Trenurile” din nr-ul 127, strofa a patra, rîndul ultim în loc de „Induioșate file de poveste” s'a tipărit „Induioșate zile de poveste”.

Un țaran pentru biserică. Ni-se scrie: Pe zi ce merge se deșteptă tot mai mult simțul național al țaranului nostru dela țară. Toma Hoștinănar locuitor din Pintic comitatul Clujului convingându-se, că în acest veac singura noastră mântuire este biserică și școala —, că actualul învățator George Chiș recte Micu în decurs de 27 ani a muncit cu zel și abnegație pentru luminarea poporului din această comună, face o donație în fiecare an de 220 cor. pentru biserică cât timp actualul învățator va mai servi. Din această sumă să se dea câte 200 cor. adaus personal învățatorului pentru munca neobosită săvârșită în decursul atâtor ani, pentru înaintarea neamului și încă cu un succes strălucit, știind întreaga generație ceti și scrie; iar 20 cor. pentru biserică. În zilele grele și pline de suferințe de astăzi, când vedem că țaranii încep să se deștepte din letargia ce domnea mult timp în mijlocul lor, în decursul veacurilor, inima fiecărui român trebuie să tresalte de bucurie. Deie bunul Dumnezeu că fapta frumoasă a țaranului Toma Hoștinănar să aflu răsunset între țaranii noștri, iar bravului învățator Micu îi dorim — încă mulți ani — tărie sufletească spre luminarea odraslelor tinere din Pintic. Ign.

Scrisoare din Teaca. Primum următoarele: La marginea nordică a câmpiei este situat orașelul Teaca. Acest orașel este locuit în parte și de români amestecați între sași, — majoritatea locuitorilor — și unguri. Ca în toate centrele locuite de români, mica pătură socială românească constătoare din avocați, funcționari și alți cărturari este conștie de chemarea sa națională. În fiecare an aranjază concerte, petreceri, parcurg satele vecine pentru luminarea poporului, manifestându-și dragostea față de tot ce e românesc. E trist însă că pe lângă toată niștința de a se ridica la un nivel mai înalt deasupra străinilor, n'au o casină românească ci sunt siliți să se alăture la casina saso-maghiară, care nici când nu vrea binele neamului nostru. Ar fi cu mult mai bine, cu toate că sunt puțini să se înființeze o casină românească, unde când se abate străinul spre Teaca, străinul călător și toți cei buni să ne aflăm plăcerea, de a ceti liniștiți și nestânjenți de străini, gazetele noastre naționale; de a ne bucura și întrista de progresul și durerile românismului. Desfășurat fiind steagul acestei casine române, sunt pe deplin convins că „inteligenta” noastră din Teaca, ba chiar și din jur, se va inrola sub acest steag. La muncă deci fraților! Un călător.

Populațiunea orașului București în anul 1911. Populațiunea orașului București la 31 Decembrie 1911 s'a calculat de cătră biroul statistice municipale al capitalei la 301,217 locuitori.

În cursul acestui an, oficiul stărei civile a celebrat 3123 căsătorii și ca în toți anii de obicei în lunile Septembrie, Octombrie și Noiembrie au fost cele mai multe căsătorii, de altfel acesta este de regulă în toate țările agricole.

Din totalul căsătoriilor am avut în curgerea

Petru Morgovan	—20
Teodor Morgovan	—20
Petru Mateaș	—20
Ioan Lezău	—20
Mihail Bulzaș	—20
Crăciun Bora	—20
Georgiu Cotrău	—20
Andrei Cotrău	—20
Maria Sabău	—20
Moisie Buda	—20
Teodor Indru	—20
Dimitriu Vidican	—20
Petru Popa	—10
Crăciun Crăciun	—10
Ioan Lezău	—10
Lina Ungur	—10
Aron Todor	—10
Flore Bora	—10
Teodor Lezău	—10
Dimitriu Fort	—10
Flore Cioara	—10
Ioan Matea	—10
Dimitriu Clonda	—10
Alexandru Chârlea	—10
Floré Fălca	—10
Nicolau Mangrău	—10
Georgou Boiț	—10
Raveica Boiț	—10
Dimitriu Bredan	—10
Kurtak Jakab	—10
Teodor Bonț	—20
Adecă de tot cincizeci coroane 06 fileri. Tulca la 11/24 Iunie 1912. Nestor Porumb, preș. com. parohial.	
Colecta dlui Georgiu Micu, paroh, Alecus pt. frații nenorociți dela parohieni	40.—
Colecta dlui Petru Savii, inv. Sacoșlung. pt. nenorociți din comuna Cebza și Macedonia, dela	
Iosif Mircea, preot	1.—
Petru Savi, inv.	1.—
Schimmerling David	2.—
Neumann Iosif	1.—
Neumann Jenő	1.—
Nicolae Sfercociu	1.—
Veisz Bernát	1.—
Klein Samuel	1.—
Schimmerling Sidonia	1.—
Pahomie Popoviciu	—10
Alexandru Costăndan	—50
George Groza	—20
Damaschin Zbăgan	—10
Pavel Damian	—10
Iconie Stoian	—40
Ioan Stoian	—20
Winder Ferné	1.—
Magee Mária	1.—
Kirchner Lajos	1.—
Dimitrie Jurca	—40
Nicolae Sonda	—50
Galanda Mór	1.—
Total	5340.34

„Concordia” — pentru fondul ziaristilor.

Tipografia „Concordia” a luat frumoasa hotărâre să dea din venitul tipăriturilor de orice fel ce i-se comandă două procente pe seama fondului ziaristilor români din Ungaria.

Această hotărâre a tipografiei noastre ar putea să fie imitată de toate tipografiile românești. Publicul mare are de acum nobilul prilej să spriginească prin comănde ce face un scop dublu: prosperarea condițiunilor de existență a celor mai expuși din rândurile noastre de luptă, a ziaristilor și prosperarea în acelaș timp a unui așezământ de progres național reprezentat de tipografia „Concordia”, care a fost creiată și este susținută de partidul nostru național, aici în Arad.

Adresa „Concordiei” e aceiaș ca și a ziarului „Românul” pe care-l tipărește: Arad, Strada Zrinyi, Nr. 1.

anului 2497 căsătorii ortodoxe, 177 catolice, 89 protestante, 13 gregoriane, 1 mahometană și 347 mozaice.

Nașterile în cursul anului expirat, au fost în număr de 9619 din cari: 7986 copii ortodocși, 407 catolici, 197 protestați, 409 gregoriani, 975 mozaici, 2 mahometani și 3 fără religie.

Mortalitatea anului expirat s'a urcat la cifra de 7844 decedați din cari: 6448 ortodocși, 455 catolici, 174 protestanți, 41 gregoriani, 701 mozaici, 6 mohamedani și 19 de religie necunoscută.

La fondul de 20 bani pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare pe sama meseriașilor, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, au mai dăruit: George Stoica, publicist (Cernăuți), Dr. Constantin Bucșan avocat, Octavian Goga secret. I al „Asociațiunii”, Horia Petra Petrescu publ. (Brașov), Victor Eftimiu publicist (București), Eugen Goga publicist, Zaharie Bârsan actor (București), fiecare câte 20 bani; Alexa Piso sodal lăcătuș (Budapesta) 30 bani; frații Dragoș, Fabrius și Melania B., 60 bani; cu prilejul botezului fiului Ovidiu, al notarului Nicolae Drăgan din Bungard, vice-pres. G. Poponea a adunat cu pălăria cor. 2.80 și Vic. Tordășianu, president 10 bani.

Transportarea corpului lui José Paz la Buenos Aires. O impresionantă ceremonie s'a desfășurat la Boulogne-sur-Mer cu ocazia transportării rămășițelor pământești ale lui José C. Paz pe transatlanticul „Cap-Finistère”, care le va duce la Buenos-Aires. Se știe că Paz, fost ministru plenipotențiar al republicii Argentina în Franța, a fost fondatorul celui mai mare ziar din Buenos-Aires și din toată America de Sud „Prensa”. Renumele acestui eminent ziarist era așa de mare că era considerat ca un rege ai presei. A fost unul din cei mulți care avea o stimă particulară pentru ziarul „Adevărul”. Mort acum câteva luni în Franța, i-se transportau acum rămășițele la Buenos-Aires. Fiindcă defunctul era comandor al Legiunii de onoare, i-s'au făcut onoruri militare.

D. Jules Claretie, dela Academia franceză a salutat în Paz pe ziaristul pasionat și pe acela care, deși mare patriot argentin a visat frăția latină.

Construcția canalului Don-Volga. Ministerul lucrărilor publice rusec a dat unei societăți în frunte cu prințul Șerbanof concesiunea pentru construirea canalului Don-Volga. Cheltuielile de construcție se ridică la 156 milioane ruble. Concesiunea s'a dat pe 99 de ani, cu rezerva însă ca guvernul să poată statiza canalul după 30 de ani.

Cod telegrafic. Cetim în „Revue Commerciale du Levant” că d. G. Lugagne din Marsilia a alcătuit, pe baze nouă, un cod telegrafic enciclopedic foarte ingenios.

Acest cod, în loc de a prezenta fraze făcute gata, printre cari câteodată este greu și mai întotdeauna lung de a găsi cele ce corăspund exact gândului ce voim să exprimăm, d. Lugagne a stabilit un dicționar complet cuprinzând nu numai toți termenii comerciali, toate cuvintele și diferitele nume întrebuintate în limbajul curent și toate numerile, dar chiar — aceasta este partea interesantă — toate verbele conjugate la toate timpurile și la toate persoanele. Fiecare expresiune este reprezentată printr'un grup de trei litere, ce se reunesc câte trei, ceea ce face nouă litere, la cari se adaugă o a zecea literă, care trebuie să servească ca mijloc de control. Această literă înștiințează pe recepționar de toate greșelele de transmisiune, permițându-i chiar de a restabili telegrama primită.

Manevre austriace la granița sârbească. Pe malul Dunărei manevrează de câțva timp trupe austriace cari se îndeletnicesc cu construcții de poduri peste Dunăre.

Deoarece populația sârbească e alarmată din această cauză, guvernul a dispus ca două batalioane cu efectiv de război să fie trimise la Dobrovița.

Muzeul social din Frankfurt pe Main. Din raportul institutului pentru binele public din

Frankfurt pe anul 1910—1911 extragem următoarele:

Muzeul social se transformă din ce în ce într'un biou de informațiuni pentru societățile din provincie cari se dedică binelui comun, și într'un centru al activității societăților de binefacere din Frankfurt. Numărul informațiilor date a crescut; cele mai multe raportează la chestiuni privitoare la locuințe. În al doilea rând, vin întrebări asupra asigurărilor muncitorești. În multe cazuri s'a cerut concursul muzeului social pentru înființarea și reorganizarea caselor de pensii muncitorești și pentru a se înființa societăți de binefacere. Ca și în anul trecut, muzeul a luat inițiativa cursurilor pentru conducătorii biourilor de informațiuni juridice. Cursul a fost vizitat de 24 de participanți, din cari 21 din Prusia. Deja din anul trecut, muzeul social și societatea pentru încurajarea locuințelor muncitorești, în legătură cu asociația cooperativelor din Hessa-Nasau pentru construirea de locuințe, luaseră inițiativa înființării de biouri pentru sfaturi în chestiunile privitoare la construirea locuințelor și câștigaseră concursul asociațiunii arhitecților din Wiesbaden și Cassel, s'a înființat în câte trele orașele, biouri de sfătuire în chestiuni de locuințe, după statutul lucrat de muzeul din Frankfurt. Cercetarea cauzelor ce au pricinuit scumpirea chiriilor în Frankfurt a fost terminată și rezultatul se va prezenta experților într'un memoriu special.

Violină (scripcă) de 3005 de chibrite. Americanul Samuil Ioliabut din East-Liverpool, a meșterit o vioară din 3005 de chibrite. A lucrat la ea 51 de săptămâni, adică aproape un an întreg. După ce a gătit-o, a chemat pe cel mai bun maestru de violine din orașul acela, care i-a cercat violina și și-a făcut o cruce, când a văzut așa o minune de scripcă, care totodată avea un ton foarte frumos. Mulți au voit să cumpere scripca aceasta pentru mii de dollari, dar Ioliabut încă nu s'a hotărât, ce să se facă cu ea.

Unul fură, altul cântă. Doi pungași vestiți din America au intrat într'o cărșmă și după ce și luară o beutură se duse unul afară iar celălalt mai cere o beutură, se pune jos la masă și începe să povestească că cine e el și cine a fost apoi, că a fost milionar și actor (comediant) vestit și-i face pe toți să asculte numai la el. Incepe apoi să cânte frumos și așa cum cânta el, îi ținea pe toți de urât. Nimeni nu mai vedea, nu mai auzia ce se petrece în jurul lor ci asculta numai la glasul actorului. Se strânsese oameni în cărșmă cari toți ascultau la el. Deodată cineva flueră de afară. Atunci se scoală cântărețul și pleacă. La vre-un ceas se duce crășmarul să schimbe 10 dollari la un mușteriu. Dar când se duce la bani în odaia cealaltă vede că i-s'a furat 150 de dollari.

Ghete de 53 de ani. James Sullivan din Boston (America) are o păreche de ghete, pe cari le-a cumpărat acum 53 de ani în Anglia și pe cari i-a purtat mereu și-i poartă încă și astăzi. Acestea l-au costat 8 lire, adică cam 8 coroane, căci era încă pe vremea, când ghetele erau ieftine. Cu ghetele celea a plecat la Australia și apoi s'a reîntors iarăși la America, folosindu-i într'una. El le poartă și astăzi, căci sunt încă bune. Cui i-ar veni a crede aceasta? Dar ce nu se poate întâmpla în lumea nouă, în America?

Spre știre. Onorat public român! După o luptă uriașă de aproape 6 ani, astăzi când prețurentul cel mai nou Vă salută, am mângâierea să pot vesti „românilor din patru unghiuri”, că tânăra firmă românească dela „port” din ce în ce mai mult se afirmă. Vestea ei a străbătut departe... și cei ce-i înțeleg rostul, mă sprijinesc mereu cu vorba și cu fapta, înveselindu-se împreună cu mine de prosperarea ei.

— „Tot începutul este greu”. Insuflețirea neprihănită, ce am întâmpinat-o din partea On. public românesc la început, a făcut să-mi fie „jugul ușor” — și-mi șoptește par'că: „Înainte... tot mai înainte!...”

Pentru succesul realizat până acuma, mulțumesc din inimă tuturor P. T. sprijinitori români și pentru ca firma să se întărească, implor bunăvoința tuturor românilor de bine.

Din parte-mi, ca și în trecut, așa și pe viitor, prin articli proaspeți, buni și prin serviciu con-

știencios voi ști răsplăti încrederea ce mi-se dă. Și treptat cu sprijinul ce-l voi întâmpina, voi încerca să fac tot mai mari înlesniri la comande.

Scumpindu-se cafeaua, cei mai mulți comercianți concurenți i-au urcat prețul. Eu însă mi-am ținut prețurile cele vechi, deoarece pentru marfa din depozit nu era just să urc și eu prețurile ca ceilalți.

Acum însă trebuind să-mi asortez magazinul cu marfă nouă, cumpărată mai scump, am fost silit să urc și eu prețurile, deși numai moderat cu 10—20 fil. la un chilogram.

Atrag atențiunea On. public românesc asupra acestui fapt real din piața publică, să nu se lase sedus de prețurile reduse ale altor firme, cari vând marfă inferioară.

Treziti-vă deci frați români! Și sprijiniți singura firmă românească de cafea și mărfuri coloniale din Fiume.

Nefiind subvenționat de nimeni, eu nu pot spesa cu reclame atâta cât firmele străine, cari primesc ajutoare grase. În schimb rog On. public român să mă sprijinească cu comande. Vestiți pretutindeni că în portul mării Adriatice, în Fiume, se află singura firmă românească de cafea și coloniale.

Apelez cu deosebire la stim. frunțași ai neamului nostru să mă sprijinească după putință și mai departe cu vorba și cu fapta.

Din parte-mi, eu și mai departe la fiecare comandă românească alătur mărcile de binefacere ale „Astrei” și voi alătura cărți postale ilustrate gratuit.

Vă rog faceți comande de probă de cel puțin 5 kgr. Întovărășiți-vă chiar și 5 familii la o comandă, căci pe lângă interesul românesc, cel dovediti, aveți și marfă bună și ieftină.

Cu toată stima F. A. Degán.

CRONICA SOCIALA

Concertul Mărcuș-Crișan.

Interesul pentru concertul acesta, care-i unul din evenimentele artistice mai însemnate din acest an, crește zi de zi, încât ne temem ca publicul românesc din provincie, care va lua parte la concert să nu rămâie fără bilete. Facem de aceea un călduros apel către onor. public ca să se grăbească și să cumpere bilete, sprijinindu-i prin aceasta pe valoroșii noștri artiști, cari merită tot succursul nostru. Dela zelul ce-l vom arăta, atârnă nu numai reușita concertului, ci și dovada că suntem un popor cult. înțelegător de artă, și prin urmare capabil de sentimente nobile. Dăm aici și programul concertului:

1. a) I. Cl. Iuga: „Tu te duci bade sărace”... (doină); b) T. Brediceanu: „Mândro de dragostea noastră”... (doină). D. Ștefan Mărcuș.

2. a) I. Cl. Iuga: „Duce-m'ăș cu luna 'n nor”... (doină); b) T. Brediceanu: „Arde-mi-te-ai codru des”... (doină). D. Ionel Crișan.

3. a) G. Dima: „Somnoroase păsărele”; b) G. Dima: „Curcile”; c) G. Meyerbeer: Aria lui Urban d. O. „Ugenoții”. D-șoara Aurora de Barbu.

4. G. Verdi: Duett d. o. „Don Carlos”. D-nii St. Mărcuș — I. Crișan.

5. a) I. Scarlatescu: „Glas de clopot”; b) G. Dima: „Cerule meu”; c) R. Wagner: Romanța lui Wolfram d. o. „Tannhäuser”. D. Ionel Crișan.

6. a) Felix Mendelssohn-Bartholdy: „Viul unei nopți de vară” (Sommernachts-traum); b) M. Cocorescu: „Rapsodie românească”. (Solo de pian). D-șoara Madeleine Cocorescu.

7. a) I. Scarlatescu: „Spune-mi codrule vecine”...; b) G. Dima: „Seguidilla”; c) R.

Leoncavallo: Aria lui Canio d. o. „Bajazzo”.
D. Stefan Mărcuș.

8. a) G. Donizetti: „L'Addio”. (Duet).
D-șoara A. de Barbu — d. I. Crișan; b) G.
Verdi: Terzett din opera „Il Trovatore”.
(Act. I.). D-șoara A. de Barbu — d-nii St.
Mărcuș și I. Crișan.

Textul cântărilor se vinde seara la cassă.
Bilete se găsesc de vânzare la „Librăria die-
cezană” și seara la cassă.

Prețul locurilor: Locul I. 5 cor. (pentru 1 fa-
milie de 3 persoane, locul I. 10 cor.); locul II. 3
cor.; locul III. 2 cor. Intrarea 1 cor. de persoană.

Amânarea adunării cercuale a despărțământului Brad al „Asociațiunii”.

După ce dl Z. Bărsan a renunțat la turneul
plănuț, biroul despărțământului Brad al „Aso-
ciamiunii” a amânat adunarea cercuală, ce era să
se țină deodată cu producțiunea teatrală a dlui
Bărsan, pe *Duminică, în 7 Iulie n. la 4 ore p.
m. într-o sală a gimnaziului român din Brad.* Tot
în acea ziua va fi și concertul Mărcuș-Crișan.
Sprijinatorii culturii românești sunt bine văzuți
și la adunare și la concert.

ECONOMIE

Concluzii pe urma celor trei potopu: i din Caraș-Severin.

Potopurile din 1910 și cel din zilele trecute,
care au făcut ravagii așa de teribile în Caraș-Se-
verin, trebuie să fie un memento pentru toți. Ele
nu pot să fie decât consecvențe pe urma unor
păcate săvârșite de populațiunea de acolo contra
legilor naturii, fapte care se răsună mai de gra-
bă sau mai târziu.

În prim articolul publicat asupra potopului
întâmplat în sărbătorile Rusaliilor din a. c. în
Nr. 11675 dela 3 Iunie al ziarului „Siebenbürgisch-
Deutsches Tageblatt” din Sibiu, se fac unele
constatări și concluzii, care e bine să fie cunos-
cute și publicului nostru cetitor. Din numitul ar-
ticol dăm și noi în cele următoare câteva părți,
cu gândul de a atrage luarea aminte a popula-
țiunii românești din Bănat și de pretutindeni asu-
pra primejdiei ce o așteaptă dacă nu va lua mă-
suri grabnice pentru îndreptarea cauzelor ce dau
anză acestor catastrofe.

„...Să fie în devăr numai o întâmplare, se
scrie în numitul ziar, că în comitatul Caraș-Se-
verin s'au întâmplat aceste potopuri așa de in-

grabă unul după altul? Și nu e oare foarte sus-
picios, că de astădată exundarea, ca și la pus-
tiirea din Valea Cernei, a ajuns o înălțime, ca și
care de când își aduc oamenii aminte nu s'a mai
întâmplat, cel puțin până acum nu s'a putut ob-
serva? Apa a ajuns peste un metru al măsurii
maximale acceptate. Apoi: la Mehadia, aproape
de băile Herculane, este un pod vechiu de piatră,
construit... înainte cu 150 de ani. Acestui pod...
apa nu i-a făcut nici o stricăciune, în acest curs
înelungat de timp, până în anul 1910, când a
rupt și din el o parte. Din aceste se poate ușor
conchide, nu că cvantul de apă nu ar fi fost nici-
odată în curs de 150 de ani așa mare ca acum,
ci că acum nu a fost dată posibilitatea de a opri
apa umflată prin ploii. Căci riurile și pâraiele,
în timp de ploii îndelungate, umflându-se din an
în an tot mai mult, capacitatea de absorbire a
munților a devenit tot mai slabă. Și aceasta con-
cluzie este adevărată, pentru că e fapt că aceste
catastrofe pricinuite de apă sunt numai o ur-
mare a devastării tot mai mari a pădurilor din
munți și că astăzi, durere, se poate vorbi de o
pleșuire a munților din comitatul Caraș-Se-
verin.

Este un lucru neconștiincios modul cum
sunt manipulate pădurile. O forestierie care să lu-
creze după un plan noi nu avem, numai pădurile
statului sunt protejate și oprite de fapt.

„Pădurile cari stau sub administrația așa nu-
mitei Comunități de avere și pădurile comunale
sunt supuse mai mult sau mai puțin unei com-
plete culturi rapace, cu toate că ele ar trebui ap-
ărate; ele au și un personal de inspecție și apar-
atul lor administrativ este, conform împreju-
rărilor, foarte mare, însă în realitate nici un om
nu poartă de grijă că pădurile de fapt sunt în
starea cum se află introduse în cărți, că de fapt
ele sunt astfel administrate cum stabilesc din
timp în timp comisiile de examinare diregăto-
rești, care mai mult sau mai puțin se rezumă în
o vizită a unor organe oficiale ale forestieriei și
cu un hanchet care urmează după aceea. Ce e
drept administrația nu este de loc frauduloasă,
ici-colo personalul forestieriei a singuraticelor
comune, își dă chiar osteneală ca să oprească
și supravegheze pădurile, cu toate aceste însă
prevaricațiile de pădure se urmează neimpiede-
cate.

„Comitatul Caraș-Severin este locuit în re-
giunile lui muntoase mai numai de români. Ro-
mânul aici e însă păstor. Economia sa de pășunat
este foarte primitivă și stă într'aceea că cu tur-
mele lui de oi, capre sau porci cutreeră neîn-
rupt aceleași locuri, prin ceea ce o împropătare
de pădure tină în codru este împiedecată cu
desăvârșire. Adevărat că acestor păstori le stă
liber la dispoziție numai pădurea comunală, în
pădurile comunității de avere trebuind să plăteas-

că o anumită arândă, însă paguba este acroas.
Pe lângă aceste ei mai au obiceiul a întrebunța
ca nutreț pe seama oilor și caprelor în timpul
iernii frunză uscată.

Ei taie spre acest scop crângi cu frunze și
tufari mai tineri de stejar, pe cari îi uscă și
păstrează în șopuri. Prin aceasta se despoaie
de arbori an de an teritorii uriașe. Apoi, iarna,
când e multă zăpadă și li-s'a gătat nutrețul
pentru oi și capre, ei taie arbori mari, pe cari
se mai află frunze uscate, pentru ca aceste
împreună cu mugurii și ramurile sucoase să le
dea animalelor ca nutreț... Astfel se despoaie
în fiecare an munți întregi, pădurea nu se
poate împropăta din cauza că e păscută de-
pururi cu caprele, rămânând în chipul acesta
numai un sărăcăcios talis, printre care ploaia
își face scurgerea neimpedecată. De astfel de
tufisuri sunt acoperiți cei mai mulți munți din
comitatul Caraș-Severin. Administrațiile comu-
nale au totuși o scuză: ele întrețin teritoriul co-
munal numai ca izlaz, acesta însă se extinde
peste munți prăpăstioși și cuprinde și la co-
munele cele mai mici mii de jugăre. Afară de
aceasta izlazarile comunale fiind situate de re-
gulă în nemijlocita apropiere a râurilor și de pe
teritoriile despoiate de pădure apa de ploaie
scurgându-se cu repeziune, apa râurilor se
umflă năpraznic și urmarea este că se întâmplă
catastrofe ca cea de acum și ca cele două din
anul 1910.

„În fine ar trebui să se pună capăt acestui
mod patriarhal de administrație a pădurilor.
Pedepsele de prevaricații de lemn ar trebui să
fie foarte aspre și ar trebui să nu se mai întâm-
ple, că un forestier, la întrebarea, cum se face
că în puțini ani s'a despoiat de pădure un mare
teritor, pădurarul n'a putut să spună alta decât:
„Însă fiecare rădăcină este plătită, nici un pre-
varicant de lemn n'a rămas nepedepsit. Omul
nu înțelege că nimicirea pădurii trebuie împe-
decată, și că prevaricantului de lemn nu-i
pasă când are să plătească când și când câteva
coroane pedeapsă pentru nenumărate cară de
lemn.

„O restrângere a economiei de pășunat, o
desființare a sistemului de pășunat al izlazarilor
și o mai bună conducere a administrației
la comunitatea de avere se impun de urgență.
Pentru că aceste potopuri nu vor fi cele din
urmă, ci vor urma altele și mai mari, dacă se
va continua cu despoierea pădurilor în Ungaria
de sud.”

În articolul — advertisement —, ce l-am re-
dat aici, în părțile sale principale, glăsuiește
omul expert, specialistul în chestii silvanale.
Este de datorința conducătorilor actuali ai co-
munității de avere de a face sfârșit sistemului

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senlor

(112)

— Urmare —

Cântul X.

— Desnodământ prin fuga eroului. —

Funcționarii se adună la șeful de poliție. — Ei se lasă
pradă asupra unor noi supoziții asupra lui Cicikof. —
A sosit ordine de a căuta falsificatori de monede și
bandiți. — Să nu fie Cicikof căpitanul Kopeikin neavând
decât un braț și un picior. — Dar n'ar putea fi Napoleon
scăpat din Sf. Elena? — Ori n'ar putea să fie mai cu-
rind antechrist, obiect de serioase preocupări po-
pulare într'o epocă când misticismul era la modă chiar
și în cele mai înalte cercuri ale societății? — Nu se
poate crede niciodată un cuvânt din ceea ce zice Noz-
dref. Nu importă, el este încă în oraș, trimet să-l cheme,
îl întreabă, el protestează și cinaclul tremură. — Noz-
dref plecând de acolo aleargă la hotelul lui Cicikof,
dela care spera să stoarcă o sumă frumoasă de bani pu-
nând în socoteala locuitorilor toate vorbele pe cari le
spusese el însuși, accentuând asupra celor mai absurde
și celor mai extravagante; Cicikof alarmat, ia hotărîrea

de a părăsi orașul a doua zi după această vizită supă-
rătoare: voiește ca brișca să fie gata din zori; dă or-
dine în consocință și se așează în pat; pe când el se
odihnește neștiutor, vorbele lui Nozdref își fac drumul
și damele mai neobosite decât ori când, poartă din casă
în casă descoperirea lor că eroul nostru e falsificator
de monede, căpetenie a unei bande de briganzi temuți,
șpion al poliției, poligam; că cu ajutorul lui Nozdref,
care nu neagă a fi răpit pe fiica guvernatorului și că preo-
tul cutărui sat i-a căsătorit după lege pentru 65 de
ruble; Selifan pare foarte contrariat de ordinul de a fi
gata de plecare pentru zorii zilei.

Adunați în număr de șase sau șapte la șeful
de poliție, funcționari bine cunoscuți de cetitor,
ca părinte și binefăcător al orașului³⁾ slujbașii
privindu-se unii pe alții avură ocazia să-și ob-

³⁾ Cetitorul român ar putea să nu-și dea seama de
această perzistență a lui Gogol în folosirea repetată a
acestei duble calificări aplicată unui edil, care dădea
la el fără încetare și fără a risipi vre-un ban mese de
Gargantua pe socoteala justițiabililor săi; trebuie deci
să explicăm că în Rusia cuvintele de tată și de binefăcă-
tor sunt dăruite din belșug de cei slabi celor puternici
în măsura în care cei dintâi au să sufere direct dela
ceilalți. Toată starea aceasta de lucruri se crede și se
speră a se schimba în Rusia, tristul și nefericitul eufem-
ism al jostniciei va dispărea îndată împreună cu umilința
de neauzit a mulțimei, și vechile Furii dacă mai rămân
încă trebuie să sperăm că vor fi numite Furii și nu
Eumenide.

serve reciproc cât au slăbit din pricina tuton
acestor vesti. Numirea unui nou guvernor gene-
ral, aceste hârtii alarmante pe cari le primiseră,
și miile de svonuri cari se răspândeau crescând
în oraș și în district, toate acestea săpau adânc în
încrêțiturile fețelor lor și hainele pluteau pe ei
devenite deodată prea largi. Președintele slăbise,
decanul facultății slăbise, procurorul slăbise; toți
până și un anume Sewen Ivanovici, funcționar
galant pe care niciodată nu-l numea după numele
de familie; el purta de atâta vreme de când îl
cunoșteau la degetul mâinei drepte, un inel pe
care îl arăta damelor fără să-l scoată vre-odată
din mână și care acum nu se mai putea ține de
nici un deget. Fără îndoială se întâlneau în ora-
șul N., cum se întâmpla pretutindenea în aseme-
nea împrejurări, câțiva indivizi cari singuri pă-
strară, toată prezența lor de spirit, dar erau
foarte puțini dintre acești bravi și încă trebuie s'o
spunem că în acest mic număr nu era decât
singur șeful de postă, care nu schimbă nici fi-
gura nici dispoziția. El avea obiceiul să zică în
asemenea caz: „O! noi vă cunoaștem pe de-al de
ăștia domnilor guvernori generali! pe voi vă dă
de-a berbeleacu pe câte doi și trei într'un sfert
de veac... pe când eu, vedeți, sunt treizeci de ani
de când păstrez același loc”.

La ceea ce, e adevărat, ascultătorii lui răs-
pundeau cu chipul obicinuit:
(Va urma).

de devastare a pădurilor practicat până acum și a introduce grabnic un sistem de exploatare rațional, pentru a preveni cel puțin în viitorul mai depărtat potopurile pustitoare de oameni și avere ce au venit acum atât de des asupra poporației noastre din Caraș-Severin.

„Rev. Ec.”

Raporturile comerciale dintre România și Austro-Ungaria. — Dintr'un recent raport al consulului general al României la Viena, extragem următoarele date:

Importul total al Austro-Ungariei a fost în 1909 de 2.746.331.058 coroane, iar în anul 1910 de 2.852.852.493 coroane. Importul din România a fost în anul 1909 de 125.466.296 coroane, iar în 1910 de 52.163.134 coroane. Rezultă o proporție de 4.5 la sută pentru 1909 și de 1.8 la sută pentru 1910.

Exportul total al Austro-Ungariei în 1909 a fost de 2.318.868.223 coroane, iar în anul 1910 de 2.418.605.620 coroane. Exportul în România a fost în anul 1909 de 91.784.588 coroane iar în 1910 de 102.928.873 coroane. Rezultă o proporție de 3.8 la sută pentru 1909, și de 4.2 la sută pentru 1910.

România este pentru Austro-Ungaria un deuseu însemnat, mai cu seamă în ce privește produsele industriale, al căror export a sporit dela 91 la 192 milioane coroane.

În schimb, Austro-Ungaria, primește aproape numai produse agricole, al căror import a scăzut dela 125 la 52 milioane, adică cu 41.6 la sută.

Această diferență, se explică prin faptul că Austro-Ungaria a fost nevoită în 1909 din cauza relor recolte, să-și acopere deficitul cumpărând cerealele necesare din România.

Putem dar conchide că, tranzacțiile comerciale între cele două țări sunt departe de a fi în raport cu forțele lor respective de producție și cu situația lor geografică.

PAGINI RĂSLEȚE.

Michaelangelo.

— Viața și caracteristica lui. —

De Richard Muther.

Tradusă de Dumitru Rareș.

Nota: Traducătorul aduce în fața cititorilor români un specimen din „Istoria picturii”, scrisă de Richard Muther, un estetician de seamă german, mort de curând. Richard Muther a fost profesor la universitatea din Breslau, ocupând catedra de „istoria artelor”. Operele sale au avut mulți prieteni și mulți dușmani. Om cu cunoștințe vaste în domeniul deosebite, a încercat cu mult spirit să dea în „istoria picturii”, din care traduc de astă dată, o istorie, care este în strînsă legătură cu viața culturală, literară, artistică, economică din epocile deosebite, descrise. Felul de tratare al lui M. se relevă foarte bine în paginile următoare. Cititorul inteligent va putea înțelege și din specimenul acesta mic favorurile și defavorurile acestui fel de tratare foiletonistic, spiritual, al omului nervos din secolul în care trăim. În orice caz M. este vrednic de atenția noastră, fiindcă ne îmbogățește cunoștințele și ne ascute simțurile, îndemnându-ne să vedem mai bine și mai conștient, chiar și când nu putem fi — întotdeauna — de o părere cu dânsul.

O traducere în întregime a „Istoriei picturii”, cred, că ne-ar face servicii, dacă nu nouă — deocamdată — fraților noștri din România. Servească acest specimen ca îndemn — ca un fel de recomandare. Trad.

Sub conducerea lui Michaelangelo (1475—1564) întreprinde arta italiană din *cinquecento*¹⁾ ultimii pași. Tot ce a avut o notă intimă a fost silit să se retragă, de pe la începutul secolului,

¹⁾ În istoria artelor, în Italia, se numește quattrocento secolul al XV-lea, iar cinquecento secolul al XVII-lea. Trad.

de dragul stilului mare. Până când mai înainte se oferă în tablouri o întreagă parte de lume, acum se despărțesc toate, dând loc unei picturi de figuri monumentale. M. își spune în privința aceasta ultimul cuvânt, care este decizător.

Pe când în tablourile venețiene mai are un rol important peisagiul, ca evocator de impresii, până atunci M. decretează, că nu există, în general, o altă frumusețe pe lângă formele omenesti. În tablourile sale nu se găsește nici un firicel de iarbă. În pictura, care reprezintă *creațiunea*, în capela sixtină (din Roma), se află o buruiiană ciudată, un fel de filice antediluviană, care are menirea să arate nașterea vegetațiunii. O particulă de zid are să intrupezze, simbolic, un oraș, un arbore — grădina paradisiului. *Singura problemă a lui M. este trupul gol omenesc*. Nudul și arta i-au fost două noțiuni sinonime.

Mai departe este a se lua în considerare, când îi apreciezi tablourile, că M. a fost *sculptor înainte de toate*. Localitatea, unde și-l închipuiești mai bucuros, este Pietra Santa, o localitate de unde se scotea piatră. Aici și-l închipuiești cum stă frământând la idei, gândindu-se la toate ființele, cari se ascund în stâncă. Deși ocupația cu pictura se poate urmări până în frageda lui tinerețe, totuși, la largul său era numai când ținea în mână dalta și ciocanul. Pictura avea pentru dânsul numai o valoare indirectă. El o considera drept o intrupare *silită* pe suprafața unui câmp liber, a gândurilor plastice, cari îi era interzis să ale execute. Până când i-a fost dat ca sculptor să ducă în îndeplinire puține opere, îi oferea pictura mijlocul să conjure la viață o lume întreagă de ființe de piatră. Și grozavă este unilateralitatea, cu care a călcat dela început pe terenul acesta. *Nici odată nu l'a interesat, ca să-l subjuge, culoarea, nici odată cuprinsul fizic al temei alese. Vede lumea numai și numai cu ochii unui sculptor, interesându-l numai partea plastică*. Il îndeamnă să lucreze numai problema formei, chiar și atunci, când nu este expresia unui conținut dat.

„Familia sfântă” din „Tribuna”²⁾ este o revelațiune pătimăse a personalității sale violente. Mai înainte aduceau pictorii iubire și gingășie, maternitate și bucurie în astfel de subiecte. Aici este vorba de rezolvarea unei probleme de compoziție. Chiar și aceasta îl interesa numai fiindcă a apărut tocmai pe atunci cartonul sfintei Ana, de Leonardo da Vinci. Lucrul principal pentru M. sunt ființele, cari se prăvăl încoace și încolo, cu membrele lor supraomenești, în mijlocul compoziției triunghiulare. În față șade o femeie sdravănă, cu picioarele ghemuite, nu este nici Maria cea plină de umilință, de mai înainte, nici regina ceriurilor, din cinquecento, ci o eroină cu oase de bronz, cu brațele și picioarele goale, care își întinde mâinile — cu genunchii spre dreapta, cu mâinile spre stânga — ca să primească un copil, peste umeri, dela un atlet cu barba sură, care stă la spatele ei. Familia *sfântă* s'a prefăcut într-o familie de titani, iar vechea temă despre fericirea unei mame este aici o adunare de puteri, cari dau mișcare. Culoarea este de o rigiditate metalică, peisagiul abia că este arătat, întru cât e necesar ca teren, pe care se întâmplă acțiunea. În locurile unde, la alți artiști, se înalță arbori, cresc la M. oameni din pământ, oameni, cari n'au nici nume, și nici nu au vre-un scop, ci *există* numai.

Cartonul „soldaților cari se scaldă”, desenat în 1504, i-a procurat pentru întâia dată prilejul să dea atenție principală *trupului gol omenesc*, care se afla în tabloul din Uffizi încă în planul al doilea. În loc de a ne da un tablou reprezentând o luptă, cu arme și cu armături, precum o dorea „signoria” ca *pendant* la lupta dela Anghiari, a lui Leonardo, ne redă momentul când o ceată de soldați, cari se scaldă, este alarmată să intre în luptă. Aici vrea un soldat să urce marginea prețipise a țărmlui, colea se apleacă altul, să ajute unui camarad să urce. Aici își ia unul avânt, răzimându-se în mână, ca să sară spre țărml, colea zace unul încă molatec pe pământ. Aici își dă unul osteneala să-și tragă hainele peste trupul ud, colea aleargă altul, ca să-și caute lucrurile.

Despre cuprinsul picturilor de pe tavanul ca-

²⁾ Galeria Uffizi din Florența.

pelei sixtine (dîn Roma) s'ar putea vorbi pe larg. După ce pictorii din Toscana au adus, în quattrocento, în picturile lor murale, epocă mosaică și cea creștină, epoca *sub lege* și *sub grația* în paralelă, i-a revenit lui M. problema să povestească în tablourile de pe tavan epoca *între legem*, dela povestea creațiunii până la potop. Apoi a mai adăugat el pe profeti și pe sibille, și pe antecesorii lui Christos, ca să pregătească sosirea mântuitorului. Puțin serviciu i-s'a făcut însă cu astfel de problemă de cuprins biblic. Pentru M. nu exista nimic necreștinesc și nimic creștinesc, nici păcat strămoșesc, nici iertare, nici vină, nici îndurare. Pentru M. existau *numai trupuri omenesti și putere motrice*.

(Va urma).

Bibliografie

O nouă carte a d-lui Al. Ciura.

D-nul *Alexandru Ciura* a scos în editură tipografiei *Doina* din Beiuș un nou volum, cuprinzând în el 40 de foiletoane din cele mai admirabile din câte a publicat în timpul din urmă în coloanele ziarelor și revistelor din Ardeal. Asupra acestui volum, care poate să fie considerat un adevărat eveniment literar la noi în Ardeal, vom reveni mai pe larg, de îndată ce ne va îngădui timpul.

Volumul se poate comanda dela tipografia amintită, precum și dela autor, Blaj (Balázsfalva). Prețul: 1.60 cor pentru România; Lei 1.80.

A apărut în tipografia „Profesională” din București Str. Câmpineanu 9. „*Din grozăviile Parisului*” de Nigrim. Prețul 1.75 lei. Tot de acelaș autor a apărut „*Cavalul Fermecat*” schițe și romane. Prețul 1.75. Deposit la librăria Socec, București.

POȘTA REDACȚIEI

Manuscrisele nu se înapoiază.

D-lui Bechianu: Adresați-vă pentru amănunte societății „România Jună” în Viena.

I. E. Torouțiu. Se va publica în curând. Cauza întârzierii e îmbulzeala de material. Salutări.

D-lui Dămian T. Pasajul împuritat regretăm că s'a putut strecura. Nu mai putem reveni. Credeți-ne că e mai bine așa.

D-lui Aurel Popescu. Vă rugăm să mai așteptați până în vre-o 10 zile. Acum lipsesc oameni din Redacție. Avem de altfel tot interesul pentru cauza cărei slujim.

Beni. Scrie-ne mai des, că scrii bine.

Ghiduș. Scrie-ne de altă dată numai pe o față și cu mai multă economie de vorbe. Poti să ajungi un bun corespondent din părțile acele și faci rău dacă prinzi peana atât de rar. Rectificările comunicate sunt prea întârziate și nu știm dacă folosesc ceva. În cadrele unei corespondențe mai actuale poti să spui totul, grijește însă de expresii, căci altcum numai dându-ți iscălitura putem publica ce ne trimiți. Repetăm: faci rău că nu scrii mai des, condeiul d-tale trebuie însă șlefuit și va scelipi frumos.

M. S. Mai trebuie să aștepte, fiind altele la rînd — dar nu mult.

T. D. Arpașul-inferior. Mulțămitele publice nu-i fac plăcere marelui binefăcător.

D. C. A. Giulescu. Vor urma. Salutări.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

D. Mihailovici, Câmpina. Respectivul D. de care întrebați abonează ziarul nostru.

Ioachim Jurca, Ezeriș. Vă rugăm a ne aviza ce Nr. Vă lipsesc, ca să vii trimitem.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Loc deschis.

(Pentru cele publicate în rubrica aceasta, redacția nu primește răspunderea.)

D-lui *Dr. Aurel Dobrescu*, medic
Budapesta.

Dragă prietino,

În urma mandatului primit dela tine, auzind, că dl *Dr. Vasile Hâncu*, ales medic gremial în Blaj, se găsește acum în Budapesta, ne-am prezentat astăzi la locuința d-sale, unde dânsul cu privire la veștile ce s'au scornit despre tine în legătură cu nostrificarea diplomei sale a dat următoarea declarație:

„Cu regret am auzit ce faime s'au lătit despre dl *Dr. Aur. Dobrescu* în legătură cu nostrificarea diplomei mele, și-mi pare bine, că-mi dați ocazie să declar și în forma asta cumea toate aceste vești sunt lipsite de orice bază, ceeace eu sunt în măsură să știu și să declar cu toată hotărîrea”.

Aducându-ți-le acestea la cunoștință, declarăm prin aceasta regretabilul incident deplin încheiat. Ear considerând că amintitele iscodiri răutacioase s'au lătit în anumite cercuri, aflăm necesar să cerem publicarea acestei declarații în „Românul”.

Budapesta, Sâmbătă în 8 Iunie n. 1912.

Cu dragoste frățească:

Dr. Teodor Roxin   *Dr. Aurel Șerban*

Adnex.

Pentru și mai perfectă clarificare a chestiei, subscrișii ne-am prezentat astăzi la decanatul facultății medicale din Budapesta, unde dl Decan a făcut următoarea declarație:

„Pot să declar în modul cel mai categoric, că nici dl *Dr. Aurel Dobrescu*, nici nimenea altul — nici în scris, nici verbal — n'a făcut nici cea mai mică aluzie cu privire la persoana d-lui *Dr. Hâncu*.”

Faima ce mi-ați comunicat n'a putut să răsără decât din mania persecuțiunii, sau re-credință. Și mai ales e nemotivată ivirea faimei tocmai în legătură cu persoana d-lui *Dr. Hâncu*, față de care facultatea s'a purtat cu cel mai larg liberalism, chiar și în stabilirea recerutului cadru de cunoștințe din studii.

Deci faima e lipsită de orice bază reală”.

Budapesta, 18 Iunie st. n. 1912.

Dr. Teodor Roxin,   *Dr. Aurel Șerban*.

„CRIȘANA” Institut de credit și economii societate pe acții
în Brad.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de funcționar la centrala institutului „Crișana” din Brad se publică concurs cu termen până la 10 Iulie n. a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

- salariu Cor. 1200—;
- banii de cuartir Cor. 300—;
- 15% adaus de scumpete după salariu;
- 6% cuincuenale de câte 10% după salariul fundamental;
- tantiemă statutară (circa Cor. 200).

Dela reflectanți se recere, ca să documenteze, că au absolvat o școală comercială superioară cu examen de maturitate, că posed în afară de limba română, limba maghiară, eventual și cea germană, în scris și vorbit și că au praxă de bancă suficientă pentru licidatură.

Se cere mai departe a fi eliberați de serviciul militar activ.

Cel ales numai după un an de probă va fi denumit definitiv, când va fi înscris și la fondul de penziune al institutului.

Cererile împreună cu atestatele în original sau copie legalizată au a se înainta la subsemnata direcțiune, iar postul este a se ocupa imediat după alegere.

Directiunea.

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post de funcționar cu drept de penziune la Agentura generală a băncii de asigurare „Transsylvania” în Cluj.

Dela petenți se recere să fie absolvenți ai unei școale comerciale și vor fi preferiți aceia, cari au aplicare și pentru afaceri externe de organizare, acuirare etc.

Emolumentele se vor stabili prin învoială reciprocă.

Cererile instruate cu actele necesare sunt a se înainta numitei Agenturi generale până în 15 Iulie n. a. c.

Cluj, în 20 Iunie n. 1912.

Agentura generală
a băncii gen. de asigurare mutuală
„TRANSYLVANIA”
a. c. g. l.

Vând

40 drepturi de opțiune la 40 bucăți acții „Albina” cu prețul de Cor 75— Adresa la administrația ziarului „Românul”.

Caut

20 drepturi de opțiune la „Albina” Plătesc 45 cor. de acție. Oferte urgente pe adresa:

George Lungu
Kevedobra (Torontál.)

Se caută

un învățăcel

din familie bună în prăvălia mea de fer, spețerie, farbă și manufactură. A se adresa subscrișului.

Dimitrie Popoviciu
comersant, Șiria (Világos).

De închiriat

două camere — locuință în curte — cu apaduct, în Strada Florian nr. 6 b), pe ziua de 1 Iulie nou.

Tot aici se află de vânzare cărămidă arsă.

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.
Fond. în 1899.   Telefon: 23—35.
N-rul cassei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc
pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșa aceasta în Ungaria.

—   Prețuri de fabrică.   —

Correspondență în limbile maghiară și germană

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treerat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plătire în rate

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist!

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comercială.

Pálmer Mátyás

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-uteza 6—8.

MAGAZIN IEFTIN

Nouă prăvălie de modă pentru femei.

Aduc la cunoștință on. mei foști mușterii și on. public, că am deschis

magazin de stofărie, mărunțișuri și de modă pt. femei

în Arad, strada Lázár Vilmos.

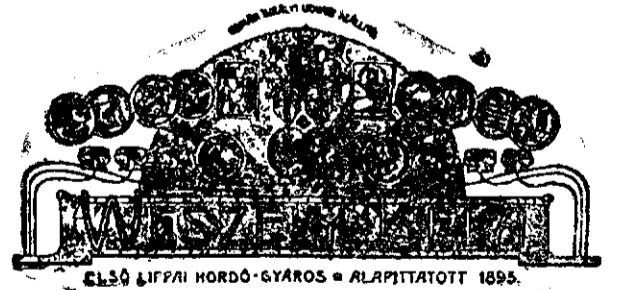
(Vis-à-vis de farmacia Földes.)

On. public în interesul său să binevoiască cât mai curând a se convinge, fără obligamentului de a cumpăra, despre prețurile mele totdeauna moderate.

- 1 m. grenadin dela 70 fl. în sus.
- Pânză englezească dela 56 fl. în sus.
- Madeira, brodată dela 70 fl. în sus.
- Batist de mătășă, în color, dela 78 fl. în sus.
- Cartoane dela 45 fl. în sus.
- Stofe dela 96 fleri în sus.
- Mătășuri în orice culoare dela 86 fl. în sus.
- 3 părechi de clorapi pentru bărbați 1 cor. 10 fl.

Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu deosebită stimă:

SZEGFÜ MANÓ és T-sa.

Pregătește: butoaie, vane

în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil

MARE DEP TŰ
FURNISORUL CURȚII R ALE ROMÂNE

WESZELY BELA

PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI, LIPOVA.

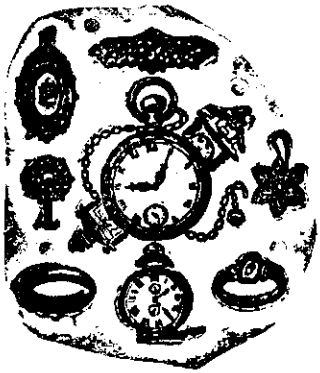
Gratis

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sátmar — Szatmár,
str. Atila nr. 1.

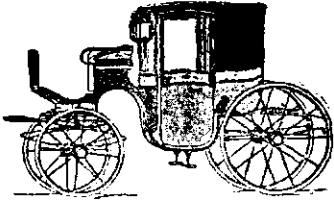
Pentru orice fel de
reparări și cumpărări
de oroloage ofer ga-
ranță.

Decorat cu medalie de aur la ex. agricolă din Lugoj.

DICSICS B. IGNÁCZ,
succesorul lui Bálint Diesies.

Atelier de trăsuri, șele și lustruire.
LUGOJ, strada Nița Popa
lângă biserica gr.-orientală rom.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe,
precum și lucrări de dogărie și făurărie.
Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

Mobile de vânzare

Aduc la cunoștința on. public, că din
cauza vârstei mele înaintate nu voi mai
continua executarea mobilelor, iar mobilele
cari le păstrez în magazin *le vând chiar
sub valoarea lor.*

Rog on. public să binevoiască a-și
procura dela mine mobilierul necesar.

Tot aci se află de vânzare articlii de
măsurit și instrumente.

Varga József

ARAD, Strada Kápolna nr. 6/b.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi
de ciment, presă pen-
tru table de ciment
și aranjează fabricii
complecte din ciment

Hazaí fémfemez és cze-
mentgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri și pardositor
Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul de lu-
crări de pardosire, construcția dru-
murilor, canalizări și orice muncă
în bransa aceasta oriunde, cu prețurile
cele mai ieftine și pe lângă condițiu-
nile cele mai convenabile. : : :

Prospecte gratis!

EGRY FERENCZ turnătorie de clopote

BUDAPESTA, urmașul Pozdech și Thury.

FABRICA: VI., strada Lehel nr. 8/a.

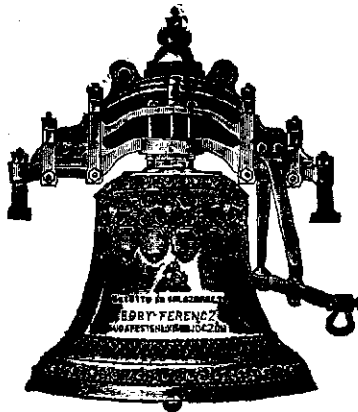
Fondată în 1847. — Telefon 25—37. — Fondată în 1847.

Fabrica: Kiszegjőcön, Ungvárm. — Fond. în 1793.

TURNĂTORIE DE CLOPOTE

fabrică pentru aranjamente de clopote și clopot-
nițe după renumitul sistem ces. și reg. Pozdech.

Distins: Paris cu 3 medalii, Marseilles 1 medalie, Moscova 2 med.
Viena 2 med. Budapesta 4 med. Seghedin 1 med. Alba-regală 4
Bied. Kecskemét 1 med. Cincibiserici 1 med. Hodmezővásárhely
medalie de aur. La expozițiile reuniunilor economice din comit.
mehis, regnicolară, din Győr industrială. Országos vas- és fém-
ipar, cu medalie de onoare. Afară de acestea 3 cruci pentru me-
rite, una dela mitropolitul din Sofia.

Cel mai mare depozit de cuptoare de olane

Michail Wagner

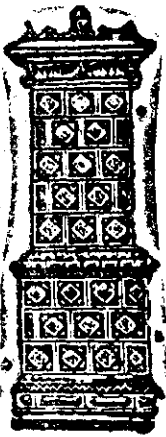
fabricant de cuptoare și olar

BESZTERCZE, Ungargasse nr. 12.

Recomandă cuptoare de olane, căminuri,
cuptoare pentru bucătărie; fabricație proprie, pe
lângă prețuri moderate, modele simple până la
cele mai complicate în culori variate și moderne.

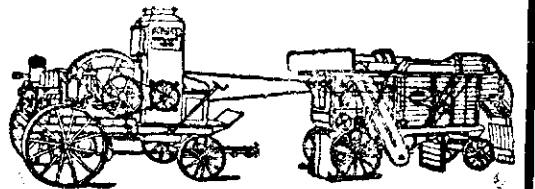
Totfelul de reparaturi și prefaceri se efec-
tuiesc cu prețuri convenabile.

Comande pentru băi de vană și căptușirea
păreților se fac de-asemena din asortimentul
depozitului.

Atențiune!

Aducem la cunoștința on.
proprietari și economi, că

Pe timpul trieratului

suntem în plăcuta pozițiune de a expedia imediat
2 garnituri cu aburi de trierat de 4 cai putere, 3
garnituri de 6 cai putere și 3 garnituri de 8 cai
putere, precum și mai multe garnituri cu benzin
de trierat și motoare cu prețurile cele mai ieftine
și pe lângă cele mai favorabile condițiuni de plătire.

Cu stimă:

FRĂȚII BURZA mare magazin de mașinării economice și ferărie, re-
prezentanții cerc. a fabricii de mașini „Nicholsohn”
ARAD, piața Boros Béni nr. 1.

Barthl János

Iăcătuș artistic și de edificii
ARAD, Rákoczy utca numărul 9.
(In casa proprie).

Primește spre executare toate lucrările în branșa lui și anume: lucrările din fer la edificii, construcții de fer, îngrădiri și decoruri de fer, și totfelul de reparaturi. — Cu preliminar de spese servese gratuit. Rog binevoitorul sprijin.

Cu stimă: BARTHL JANOS.

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.
[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete** pentru **domni, dame și copii**, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și tocilarie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimit 12 deodată.

Comandele se execută prompt și conștiințios.

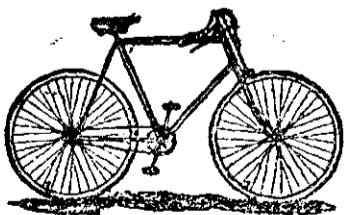
BICICLETE

de renume mondial:

THE CHAMPION
și **PREMIER**

cu osie campanilară,

roată automată (cu frână liberă) se vând pe lângă garanția de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cu rrecum și părți alcătuitoare pentru biciclete, ș pună interioară și exterioră prima calitate, sonerie, ampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — In urma circulației mare unde în toată Autro-Ungaria nimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6.
Catalogul de lux 1000 cu de chipuri se trimite gratuit.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

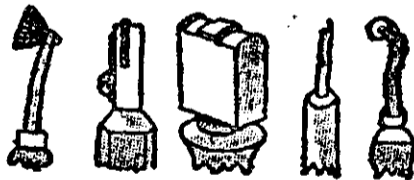
ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul său de **BRODĂRII ȘI ALBITURI**, trusouri complete pentru femei, bărbați și copii, lucrate artistic și cu gust. — Brodării albe și colorate, lucrări cu aur, albituri, batiste, servete, millienuri, perini pentru divan, se află gata și se vând cu preț ieftin, — se află și nelucrate. Domnișoare se primesc spre instruire.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă *pantofarilor și ciobotarilor* precum și *pielarilor unelte de branșe*, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Traian Turturean

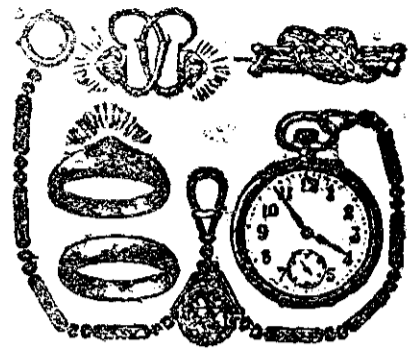
Iăcătuș artistic și de edificii
Bistriță — Besztercze.

10% economie la comande
— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar
Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

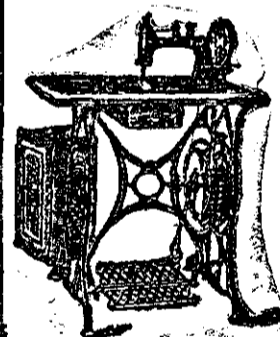
Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. **Prețuri solide! — Serviciu prompt!**

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comande și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafone etc.

Uten siliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

Albert János

pantofar de primul rang

Oradea-mare-Nagyvárad str. Nagy Sándor 1.

Execută colo mai moderne ghete pentru bărbați, femei și copii precum și ghete pentru picioare bolnave. La comandele din provincie e suficient a se trimite o gheată uzată.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală dar Administrației noastre li poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul „Românul”.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Teleki nr. 19.

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

Dacă stropești cu „FORHIN”

I - ai mai pu-
țină bătaie
de cap,

II - a lucru
mai puțin,

III - a cheltuială
mai puțină!

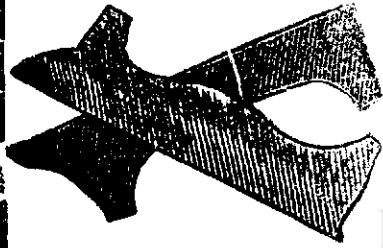
deoarece „FORHIN”-ul este
MICTURA DE BORDÓ
adesea îmbunătățită. Se lipește
ușor chiar și de frunzele umede.
La ori-ce brumă poți se
stropești, nelăsând nici un
fel de sediment (drojdie).
Mulțime de scrisori de mul-
țămire și recunoștință.
Pregătim invenția drului Aschen-
brandt de Rézkénpor și Bordolpor.
Cere prospect gratuit și franco
dela fabrica

„FORHIN” BUDAPEST, VI.,
VÁCZI-ÚT 93.

J. Gottstein, fiul, Nagyszeben, Kleiner Ring 5.

prăvălie de piele și
accesorii pentru in-
dustria de cojocărie,
curelărie și ciobotărie

Mare depozit de diferite piel lucrate în țară și străinătate. —
Specialități de piele. Piele lucioasă și șurturi de piele. Tălpi
Vaché și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru ma-
șină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. —
Pâslă, barchet, pânză, tălpi de
pâslă și asbeth, garnitură de gumă
și ciorapi de gumă. Șireturi și
postav de curățit ghețele. Cuie
de lemn americane. Calapoade
pentru ghețe și cisme. Cremă
și lac și diferite articole.

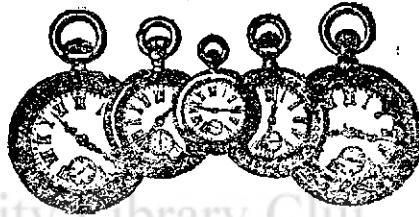
H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reisporgasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și
ciasornice deșteptătoare,
precum și articli optici.
Prăvălie de obiecte de
aur și argint signate
oficios.

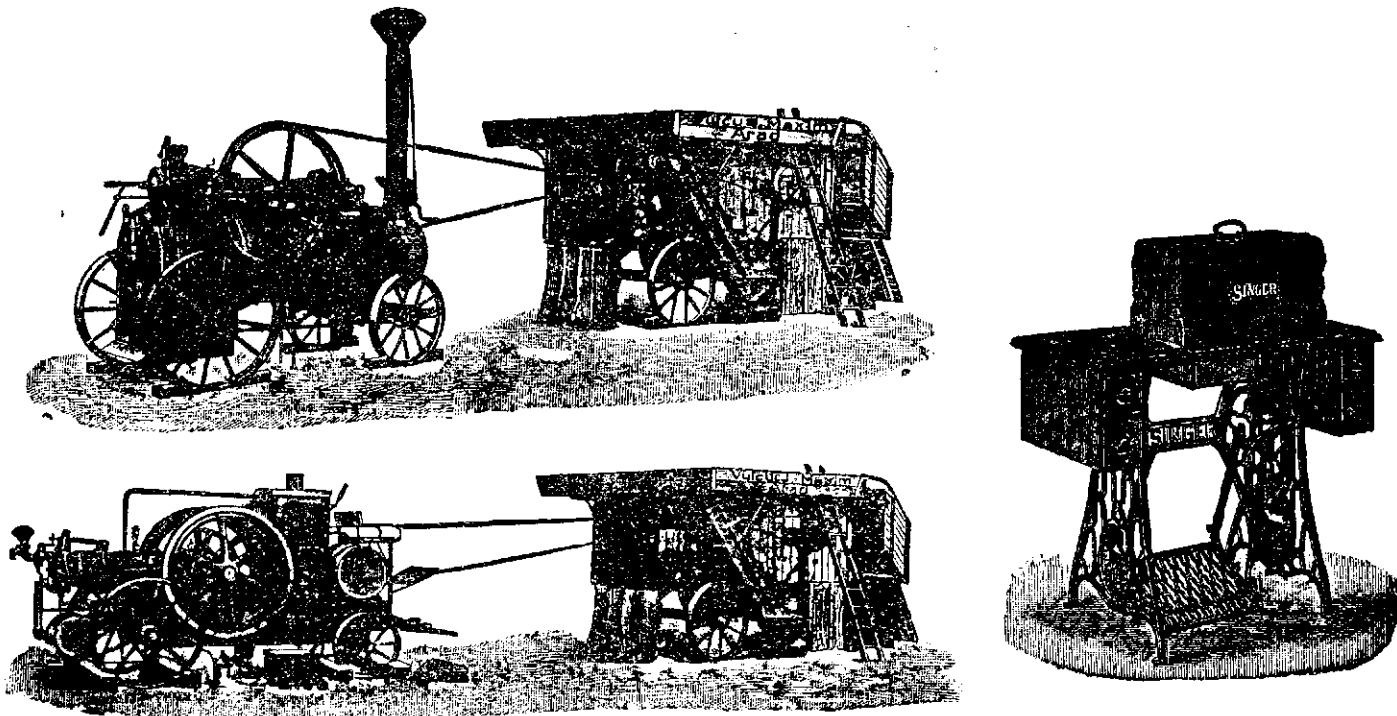
Toate reparaturile se exe-
cută prompt și cu garanție.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea
Onor. public asupra
marelui meu maga-
zin de mașini și fa-
bricate americane,
ca cele mai bune și
renumite mașini de
săcerat și legat snopi
Plano, fabricatul cel
mai bun al lui Cormie
din America, mașini
de cosit nutreț și,
Garnituri compl. de
treerat cu aburi sau
motor. Uleiuri de
mașină și motoară,
curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și
pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

— Cățiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. —

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20. — Telefon nrul 502. —

Mare deposit de revizite de scris și cărți literare.

Ilustre delă balul costumat din Arad, bucată 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto poștal;

Guy de Maupassant. Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol. Prețul Cor. 2'—.

Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.

A. Vlahuță La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.

Dr. Onisifor Ghibu. Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.

S. Mehedinți, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;

Spiridon Popescu, Zori de Inție. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto;

Leon Tolstoi, Război și Pace roman istoric, trad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20;

Lazăr Șaineanu, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto;

D. Anghel, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto;

I. Agârbiceanu, În intineric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto;

Caton Theodorian, La masa calcului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto;

Virgil Caraiivan, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto;

Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto;

C. Collodi, Pășaniile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto;

Hai să rîdem! Almanahul revistei „Minerva” à cor. 1 plus 10 fil. porto;

Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50;

Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor 1'20.

I. Scarlatescu, Poeme românești: Pentru voce și piano à cor. 5.

A. Bena, Nu m'abandona. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboar'al nopții negru flutur. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'50.

N. Zaharia. Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.

I. Novicow. Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Goilav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.

Alexandru Ciura. Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto. *Domnia și detronarea lui Cuza Vodă.* à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.

Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor. à 80 fil. plus 5 fil. porto.

C. Negruzzi. Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.

Cezar Al. T. Stoika. Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.

Al. Ivan Constantinov, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.

Guy de Maupassant, Petru și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.

Alexandru Davila, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.

Ion Dragoslav, Povestiri alese à 55 fil. plus 5 porto.

Mihail Kogălniceanu, Iluzii pierdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.

Ivan Turgenieff, Hangiul Faust à 75 fil. plus 5 poro.

Matilde Serao. Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.

A. Fogazzaro, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.

Iules Payot, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandeleu.

Vasile Pop, Iubirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.

M. Sadoveanu, Floare ofilită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.

C. Dobrogeanu-Gherea, Neoiobăgia. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.

Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.

Iosif Popu, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.

Octav Minar, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl. 5 p.

Guy de Maupassant. Dolofana. Trad. de A. Măndru à 30 fil. plus 5 porto.

Edgard Allan Poe. Nuvele extraordinare. Trad. de B. Constantinescu à 80 fil. plus 10 porto.

N. V. Gogol, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.

Rudolf von Gottschall, Trădătorul. Trad. de A. Frunzescu, à 30 fil. plus 5 porto.

Biblioteca Flacăra. Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.

Nr. 1. Princesa Elena de Racoviță. Furiile amorului

Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.

Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Antoaneta.

Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.

Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiduce-lui Rudolf și al baronesei Vecera.

Maria Cioban, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.

Victor Eftimiu. Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.

I. C. Apostol. Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.

T, Popovici prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnaziile inferioare, școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.

N. Iorga. Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.

Conan Doyle. Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.

Dr. Victor Onișor. Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil. p.

Dimitrie Onciul. Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.

N. Zaharia. Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.

Constantin I. A. Nottară. De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

Farmacie

bine aranjată în comună românească, cu stațiune balneară, cu circa 3500 locuitori, e de vândut. Informațiuni dă proprietarul IOSEF WAGNER, Sângeorgiul-român (Oláh Szt. György)

Un practicant

sau adjunct notarial află aplicare în cancelaria notarială din Sadu — (Czód, Szeben megye.)

Invățăcel

află aplicare în legătoria de cărți: Iustin Ardelean. Arad str. Weitzer nr. 13.

Pentru orice soi de întreprindere

(comerț, industrie, moșie) „Românul” recomandă o persoană pricepută, muncitoare, de absolută încredere. Vorbește româna, maghiara și germana, etatea 35 ani, 2 gimnaziale, 5 ani practică la bancă. Adr. la ziar sub „Corect”.

De închiriat

3 odăi cuină, odaie de scaldă și toate cele de lipsă în zidirea „Românului”.

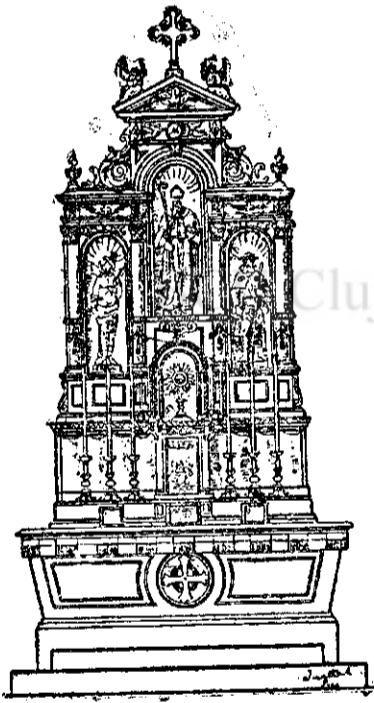
De vândut.

În comuna Uj-Ozora (com. Torontál) se află de vânzare din mână liberă o casă cu prăvălie, cu drept de tot felul de beuturi și trafic. A se adresa lui IULIUS JURCA, comers. Ujozora.

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

Execută: Iconostase, icoane sfinte, făntâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mâna. — Prospecte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

In atențiunea economilor!

SACI și ÎNVĂLITOARE
pentru mașini, de calitate
bună și cu prețuri ieftine

se pot procura dela firma

Braun Miksa

ARAD, piața Boros Béni nr. 2. Telefon nr. 594.

Mustre și prospecte se trimit franco.

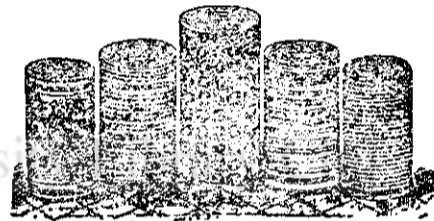
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cea mai nouă model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

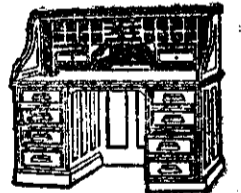
(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

KELLNER ZOLTÁN

prăvălie de lucruri de mână pentru femei și de garnituri de lucruri de mână, tipar de mustre și sală de desen

Am deschis în

Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros), Strada Mercy (Casa Galgon).

Atrage atențiunea on. dame și a institutelor asupra acestui magazin bogat asortat cu totfelul de lucruri de mână desemnate, începute și gata, garnituri, precum și asupra tiparului de mustre și a sălii de desen.

■ Mare magazin de cele mai noi și moderne perdele și velințe brodate. ■

